

**MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETO
VIEŠOJO SAUGUMO FAKULTETO
POLICIJOS VEIKLOS KATEDRA**

DEIVYDAS JUŠKA
IŠTĚSTINĖS STUDIJOS, TEISĖ IR POLICIJOS VEIKLA, 6 KURSAS, PVMIS3-01
GRUPĖ

**BENDRUOMENĖS POLICIJOS (angl. COMMUNITY POLICING)
MODELIO ĮGYVENDINIMO YPATUMAI UŽSIENIO ŠALYSE**
Magistro baigiamasis darbas

Darbą atliko: D. Juška

Vadovas: doc. dr. D. Urbonas

Recenzentas:

Kaunas, 2015

TURINYS

ĮVADAS	3
1. BENDRUOMENĖS POLICIJA.....	7
1.1. Bendruomenės ir bendruomenės policijos santykis	7
1.2. Bendruomenės policijos pradžia	8
1.3. Bendruomenės policijos sąvoka.....	9
1.4. Vieningi bendruomenės policijos veiklos principai	11
2. UŽSIENIO ŠALIŲ PATIRTYS ĮGYVENDINANT BENDRUOMENĖS POLICIJOS MODELĮ14	
2.1. Bendruomenės policijos atgimimas - Jungtinių Amerikos Valstijų bendruomenės policijos modelis	14
2.2. Pažangiojo Didžiosios Britanijos bendruomenės policijos modelio patirtis	18
2.3. Tradicijomis paremto Japonijos bendruomenės policijos modelio aktualijos.....	21
2.4. Drastiškas Brazilijos bendruomenės policijos modelio įgyvendinimas.....	26
2.5. Spontaniškas Nigerijos bendruomenės policijos modelis.....	30
2.6. Islamo religijos mokymu paremto Turkijos bendruomenės policijos modelio įgyvendinimas	34
2.7. Nauja bendruomenės policijos vizija - Izraelio bendruomenės policijos modelis.....	38
2.8. Bendruomenės policijos modelio įgyvendinimas nestabilios politinės situacijos metu: Afganistano bendruomenės policijos modelio problemos	42
3. BENDRUOMENĖS POLICIJOS MODELIS ATSKIROSE UŽSIENIO ŠALYSE: GEROSIOS PRAKTIKOS PAVYZDŽIAI IR PROBLEMOS	47
IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS	51
LITERATŪROS SĄRAŠAS	54
ANOTACIJA.....	61
ANOTATION	62
SANTRAUKA	63
SUMMARY	64

ĮVADAS

Nuo moderniosios policijos institucijos įkūrimo pradžios dar XVII amžiaus viduryje Paryžiuje¹ buvo, o daugelyje valstybių ir dabar yra manoma, kad ši valstybės vykdomosios valdžios funkcijas atliekanti ir turinti išskirtinę teisę naudoti valstybės prievartos mechanizmą institucija yra nukreipta vien tik į visuomenės sukuriamus neigiamus reiškinius, kuriems užkirsti kelią galima naudojant tik prievartos ir baudimo derinį.

Nenuneigiamas ir tas faktas, kad policija besąlygiškai vadovaudamasi vien tik įstatymais, siekdama, kaip įmanoma greičiau bei efektyviau atskleisti įvairias nusikalstamas veikas, jas padariusius asmenis, bėgant metams tapo uždara valstybine įstaiga. Ši įstaiga labai stipriai atitolo nuo visuomenės, kurią vadovaudamasi įstatymų suteiktais įgaliojimais bando apsaugoti. Dėl to vis stipriau skinantis kelią demokratijai, kaip parodė Jungtinių Amerikos Valstijų pavyzdys, apie 1960-1970 metus visuomenės nepasitikėjimas policija tik augo. Tuo tarpu gyventojai, iš pradžių visais įmanomais būdais siekė išvengti susidūrimo su policija, nematydami būtinybės padėti atskleisti nusikalstamas veikas, bei paskatinti policijos korupcijos ir brutalaus pareigūnų elgesio perėjo prie tiesioginės konfrontacijos su šia institucija².

Toks visuomenės požiūris, bei aktyvus pasipriešinimas tapo didele problema šiuolaikinei policijos institucijai. Daugelis pasaulio šalių pastaraisiais dešimtmečiais bando kaip įmanoma greičiau atkurti pasitikėjimą policija, keičia savo vidines nuostatas, požiūrį į pilietį, kuris dabar tampa ne tik liudytoju, nukentėjusiuoju ar įtariamuoju, o ir socialiai atsakingu visuomenės nariu, kuris prisideda prie bendros visuomenės gerovės kūrimo³.

Daugelyje Europos ir pasaulio šalių policijos institucijos vadovai pradėjo galvoti ne tik kaip efektyviau atskleisti nusikaltimus ir surasti kaltuosius asmenis, bet atkreipė dėmesį į per didelį biurokratizmą atsiradusį tarp policijos institucijos ir paprastų piliečių. Stengdamiesi kaip įmanoma labiau priartinti policiją prie paprastų žmonių, vis labiau įtraukiant ir sudominant juos policijos veikla, didelį dėmesį skiria nusikalstamų veikų prevencijai, aiškinasi kaip pagerinti bendruomenei suteikiamų socialinių paslaugų lygį. To padaryti tapo neįmanoma be aktyvaus bendravimo su visuomene. Tokiam bendravimui sukurti reikėjo pradėti rengti bendrus susirinkimus, diskusijas, teikti informaciją apie paskiros bendruomenės nusikalstamumo lygio rodiklius, juos apibendrinti ir

¹ McClain James, L., Merriman John M., Kaoru U. „*Edo and Paris – Urban Life and the State in the Early Modern Era*“. [interaktyvus] Cornell Univeristy, 1994, p. 78. [žiūrėta 2015-01-25]. <https://books.google.lt/books?id=qOuykzxhKUC&pg=PA78&lpg=PA78&dq=first+modern+police+in+paris&source=bl&ots=mSMNvvV_6O&sig=yuKS_ixPHpy92QdBpgaehHuQ8Lo&hl=lt&sa=X&ei=zq7EVNntCKLaywPuqoLwBA&ved=0CEIQ6AEwBQ#v=onepage&q=first%20modern%20police%20in%20paris&f=false>.

² Palmiotto M.J., *Community Policing a police - citizen partnership*, New York: Routledge, 2011, p.2.

³ Palmiotto M.J., *supra* note 2, p. 4-15.

pateikti jos nariams. Tokiu būdu pradėta kurti nuolatinį dialogą tarp policijos pareigūnų ir bendruomenės narių⁴.

Bendruomenės policijos (angl. *Community Policing*) teorijos pradininku laikomas britas J. Andersonas, kuris 1979 metais vienas pirmųjų pavartojo šią sąvoką savo straipsnyje apie viešosios tvarkos saugojimą, o kalbėti apie bendruomenės policiją pradėjo dar 1970 metais. Pagrindinė J. Andersono mintis kalbant apie bendruomenės policiją buvo ta, kad bendruomenės problemų sprendimas galimas tik bendradarbiaujant valstybinėms įstaigoms su vietinėmis bendruomenėmis. Be to jis teigė, kad policijos ir kitų valstybinių institucijų veiklos kokybę galima įvertinti tik tiriant bendruomenės nuomonę apie valstybines institucijas ir bendruomenės poreikių tenkinimą⁵.

Šiai idėjai greitai paplitus po įvairias šalis daugelyje jų supratimas, kaip reikia įgyvendinti bendruomenės policijos koncepciją savoje visuomenėje buvo ir yra skirtingas. Bendruomenės policijos modelį studijavo įvairių šalių mokslininkai tokie kaip D. Diamond ir D. M. Weiss, George L. Kellin., Mark H. Moore ar S. I. Zumve. Bet, kaip savo mokslinėse studijose teigia David H. Bayley - remiantis Kanados, Didžiosios Britanijos, Japonijos, Singapūro ir Jungtinių Amerikos Valstijų studijomis apie bendruomenės policijos įgyvendinimą, jis yra paremtas keturiais „periodiniais elementais“, t. y. nusikaltimų prevencija paremta bendruomene, pareigūnų paskyrimu bendravimui su visuomene, aktyviu bendradarbiavimu sprendžiant klausimus nesusijusius su teisės pažeidimais, grįžtamojo ryšio iš visuomenės mechanizmo sukūrimu⁶.

Lietuvoje bendruomenės policijos pareigūnų veikla teisiniais aktais apibrėžta tik nuo 2013 metų vidurio, kada Lietuvos policijos generalinis komisaras pakeitė apylinkės inspektorių tarnybinės veiklos aprašą ir į jį įtraukė bendruomenės policijos pareigūno sąvoką bei apibrėžė jo veiklos funkcijas susijusias su prevencine veikla⁷. Dėl to bendruomenės policijos modelis Lietuvoje yra visiškai nauja policijos veiklos kryptis, o užsienio šalių jau įgyvendinusių šį modelį patirtis yra reikšminga įgyvendinant ir tobulinant Lietuvos bendruomenės policijos modelį.

Taigi, šio magistro darbo objektas yra užsienio šalyse pritaikytų bendruomenės policijos modelių ir jų įgyvendinimo analizė. Šių modelių tobulinimo metodų nustatymas.

Be to pritaikant skirtingose visuomenėse jau nusistovėjusią gerąją bendruomenės policijos

⁴ Verma A., Das Dilip K., Abraham M., *Global Community policing problems and challenges*, New York: Taylor and Francis Group, 2013, p. xv.

⁵ David H. Bayley. *Community policing in Australia – An appraisal: Working paper*. [interaktyvus]. Produced by National Police Research Unit 298 Payneham Road, Payneham SA 5070. [žiūrėta 2014-11-17], <<https://anzpaa.org.au/Upload/pubs/ACPR35.pdf> >

⁶ *Ibid.*

⁷ Įsakymas dėl Lietuvos policijos generalinio komisaro 2009 m. birželio 2 d. įsakymo Nr. 5-V-384 „Dėl Viešosios policijos prevencijos padalinio pareigūno (apylinkės inspektoriaus) tarnybinės veiklos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo. 2013 m. liepos 19 d. Nr. 5-V-615 Vilnius.

veiklos praktiką svarbu tinkamai parinkti pradžios dialogą su visuomene, kuris sudarys pirmąjį įspūdį apie bendruomenės policiją.

Bendruomenės policijos modelį įgyvendinusių šalių praktikos analizuotinos pagal tokius kriterijus: Jungtinių Amerikos Valstijų ir Didžiosios Britanijos pavyzdžiai, kaip šios policijos veiklos krypties didžiausią patirtį turinčių šalių pradininkų, Japonijos - dėl daugelį šimtmečių vyraujančių stiprių tradicijų derinimo su naujo modelio policijos veiklos kryptimi, Brazilijos ir Nigerijos dėl milžinišku nusikalstamumu pasižyminčių šalių bendruomenės policijos modelio įgyvendinimo metodų bandant išspręsti nusikalstamumo problemą, Izraelio, kaip vienos iš šalių, kuri laikoma labiausiai išstobulinusia bendruomenės policijos modelį pasaulyje, Afganistano ir Turkijos dėl musulmoniškos, uždaros visuomenės požiūrio į bendradarbiavimą su policija ir bendruomenės policijos veiklos metodų įgyvendinant šį modelį⁸.

Nes būtent tokie kriterijai kaip patirtis, nusikalstamumas, visuomenės moralinės normos ir tradicijos, stiprėjančios bei vis labiau besiplečiančios musulmonų bendruomenės, bei modernus požiūris į bendruomenės policijos veiklą yra aktualiausi šiuolaikinės bendruomenės policijos veiklos kriterijai.

Tyrimo objektas. Magistro baigiamojo darbo objektas yra policijos veikla įgyvendinant bendruomenės policijos modelį.

Tyrimo dalykas. Magistro baigiamojo darbo tyrimo dalykas yra policijos metodai įgyvendinant bendruomenės policijos modelį.

Tyrimo tikslas. Magistro baigiamojo darbo tikslas yra atskirose užsienio šalyse nustatyti įvairių veiksnių įtaką bendruomenės policijos modelio taikymui bei numatyti tolimesnes šio modelio tobulinimo perspektyvas jose.

Tyrimo uždaviniai. Magistro baigiamojo darbo tikslui pasiekti keliami tokie uždaviniai:

1. Nustatyti ir išanalizuoti bendruomenės policijos atsiradimo ir paplitimo užsienio šalyse priežastis.
2. Ištirti bendruomenės poreikių, politikos ar kitų veiksnių įtaką bendruomenės policijos modelio įgyvendinimui.
3. Įvertinti veiksnius lemiančius bendruomenės policijos modelio efektyvumą.

⁸ Bendruomenės policija yra evoliucionuojanti, žengianti koja kojon su visuomene policijos veiklos kryptis. Tai nėra nusistovėjusi koncepcija, kurią būtų galima pritaikyti visoms situacijoms. Dėl to šiame magistro baigiamajame darbe analizuotini bendruomenės policijos modeliai atrinkti pagal labai skirtingas šalis ir skirtingą jų šios policijos veiklos krypties matymą tam, kad magistro darbo baigiamosiose išvadose būtų galima pateikti kaip įmanoma labiau išstobulintą ir dabartinės visuomenės realijas atitinkantį bendruomenės policijos veiklos modelį.

4. Palyginti bendruomenės policijos modelių taikymo metodus užsienio šalyse.
5. Nustatyti bendruomenės policijos modelio vystymo perspektyvas.

Magistro darbo šaltiniai. Lietuvos ir užsienio valstybių teisės aktais susiję su šio modelio įgyvendinimu, istoriniai šaltiniai, teisės teoretikų tokių kaip Bertus R. Ferreira, M. J. Palmiotto studijavusių bendruomenės policijos pradžią ir kritiką, J. R. Greene, Kellin George L., Mark H. Moore studijavusių Jungtinių Amerikos Valstijų bendruomenės policijos modelį D. Diamond, D. M. Weiss studijavusių bendruomenės policijos ateitį, Chris A. Williams, Makesh K. Nalla, Graeme R. Newman studijavusių bendruomenės policijos modelius įvairiose bendruomenėse darbai. Taip pat moksliniai straipsniai ir publikacijos susijusios su bendruomenės policijos modelio įgyvendinimu.

Tyrimo metodai. Magistro baigiamojo darbo uždaviniams pasiekti ir iškeltam tikslui įgyvendinti naudoti įvairūs mokslo metodai.

Svarbiausias darbe taikytas metodas yra *dokumentų analizės metodas*, kurio pagalba išanalizuoti skirtingų šalių mokslinės studijos, publikacijos, moksliniai straipsniai siekiant įvardinti bendruomenės policijos modelio taikymo ypatumus.

Lyginamasis metodas, kurio pagalba lyginamos užsienio šalių patirtys, skirtingi mokslininkų požiūriai, įgyvendinant bendruomenės policijos modelį, taip pat minėtų modelių įgyvendinimo privalumai ir trūkumų.

Kritikos metodas reikšmingas atkreipiant dėmesį į vietas, kuriose išryškėjo didžiausi trūkumai užsienio šalių bendruomenės policijos modeliuose.

Loginis – analitinis metodas naudotas apibendrinant darbą, rašant išvadas, formuluojant svarbiausias darbo mintis.

Darbo struktūra. Magistro baigiamąjį darbą sudaro įvadas, turinys, dėstomoji dalis, išvados ir rekomendacijos, literatūros sąrašas, anotacija lietuvių bei užsienio kalba ir santrauka lietuvių bei užsienio kalba.

1. BENDRUOMENĖS POLICIJA

1.1. Bendruomenės ir bendruomenės policijos santykis

Bendruomenė - tai labai plati sąvoka, kurios, kaip ir bendruomenės policijos vieningo apibrėžimo nėra. Skirtinguose mokslininkų darbuose bendruomenė apibūdinama skirtingai. Irena Leliūgienė ir Justinas Sadauskas moksliniame darbe bendruomenę apibūdino kaip „reiškinį susidedantį iš asmenų esančių socialinėje sąveikoje tam tikroje geografinėje vietovėje ir turinčių vieną ar daugiau bendrų ryšių“⁹. Tame pačiame darbe pažymima, kad „bendruomenė jungiasi su kitomis bendruomenėmis per kultūrą ir įsitikinimų sistemas, interesus, bendrą veiklą“¹⁰. Michael J. Palmiotto taip pat apibrėžia bendruomenės būvimą tam tikra geografinė padėtimi, bet be jos, kaip vieną iš bendruomenės požymių išskiria minėtoje geografinėje padėtyje esančių narių solidarumą pasireiškiantį per socialinius santykius. Anot Michael J. Palmiotto bendruomenės geografinis dydis gali skirtis keičiantis socialiniams interesams ir bendruomenė gali būti vadinama tiek kaimynystė (keleto namų ar gatvių turinčių bendrų interesų), tiek ištisi miestai.

Pagrindiniu bendruomenės skiriamuoju bruožu yra laikomi tam tikros vietovės gyventojų bendri požymiai t. y. bendra kalba, bendras kalbinis akcentas, tie patys sentimentai, panašus elgesys, bendri keliami klausimai¹¹. Tas pats autorius pažymi, kad terminas „bendruomenė“ gali būti vartojamas norint apibrėžti žmonių bendrus interesus tam tikroje srityje, kaip antai tos pačios profesijos darbuotojų interesai. Tačiau tokia bendruomenė jau nebeturi vieno iš pagrindinių bruožų – geografinės padėties, nes šios bendruomenės nariai gali būti išsidėstę labai plačioje teritorijoje¹².

Bendruomenės policijos sąvoka negali būti aiškinama jos neapribojant tam tikra geografinė padėtimi, toks aiškinimas yra kritikuotinas. Tai įtakoja aplinkybė, kad dažniausiai bendruomenės policijos pareigūnai įeina į tam tikro teritorinio policijos padalinio darbuotojų sudėtį¹³. O policijos institucija pasinaudojusi bendruomenės savikontrolės mechanizmais stengiasi kaip įmanoma efektyviau įgyvendinti bendruomenės policijos modelį orientuotą į prevencinį darbą atsižvelgdama į tam tikrų regionų gyventojų socialinius poreikius. Policija suartėdama su bendruomenė bando sukurti kaip įmanoma tamesnius ryšius tarp jos ir vietos gyventojų ir sustiprinti pačių bendruomenių narių tarpusavio santykius, bei suvienyti ją bendram tikslui – kovai su nusikalstamumu.

⁹ Leliūgienė I., Sadauskas J., *Bendruomenės sampratos traktuotės ir tipologija*, [interaktyvus], Mykolo Romerio universitetas, 2011, p. 13, [žiūrėta 2015-01-04], http://www.mruni.eu/lt/mokslo_darbai/sms/archyvas/dwn.php?id=304161.

¹⁰ *Ibid.*

¹¹ Palmiotto M.J., *supra* note 2, p. 108.

¹² *Ibid.*

¹³ *Ibid.*

Simonas Nikartas rašydamas apie bendruomenės poveikį nusikalstamumui pateikė tokį stiprios bendruomenės apibrėžimą - „tipinis stiprios bendruomenės modelis suvokiamas, kaip gyventojų vertybių, normų, bendrumo jausmo vienovė, kurios vientisumą palaiko socialiniai ryšiai ir neformali socialinė kontrolė, pateikia mums tokią bendruomenę (ir bendruomeniškumą), kuri prevenciškai veiks nusikalstamumą tuo atveju, jei formaliai įstatymo apibrėžtas elgesys toks bus laikomas ir bendruomenės vertybių ir moralinių bei socialinių normų sistemoje“¹⁴.

Bendruomenės policijos modelyje svarbią reikšmę turi neformali kontrolė, ne tik teisės aktais apibrėžta kontrolė, ne vien formalus bendradarbiavimas tarp bendruomenės narių ir policijos atstovų. Panašų teiginį yra išsakęs ir Bertus R. Ferreira - „neformalaus, artimesnio policijos bendradarbiavimo su visuomene poreikį iššaukė daugelyje vidurio ir rytų Europos šalių valdžiusios totalitarinės vyriausybės, kurios policijos pajėgas naudodavo piliečių valdymui ir įbauginimui, kas daugeliui policijos pajėgų suteikė blogą reputaciją ir policijos pajėgos pradėtos vertinti ne kaip vienas iš problemų sprendimo įrankių, o kaip problemų dalis“¹⁵.

Taigi, iš šių apibrėžimų galima teigti, kad bendruomenė bendradarbiaujanti su policija, susideda iš asmenų, esančių tam tikroje vietovėje ir sąveikaujančių tarpusavyje, kurie turi bendrus interesus, bei vertybes, kuriuos jungia ne tik įstatymais apibrėžtos taisyklės, bet ir neformali kontrolė.

1.2. Bendruomenės policijos pradžia

Prateep V. Philip teigia, kad nuo pat pirmųjų žmonių susibūrimų į bendruomenę žmonės bandė apsaugoti save ir pradėjo kurti tam tikras normas, kurių laikytis turėjo visi tam tikro bendruomenės nariai. Augant bendruomenėms minėtų normų laikymąsi prižiūrėti neužteko tikrai pačių gyventojų pastangų ir dėl to buvo įkurta policijos institucija, kuri buvo ir tebėra pagrindinis tarpininkas tarp bendruomenės narių ir valstybės. Bet, ilgainiui policijos institucija atitolo nuo bendruomenės bei tapo uždara institucija, kas nulėmė tai, kad tarp bendruomenės ir policijos nebeliko jokio bendravimo ir grįžtamojo ryšio. Anot autoriaus augant žmonių nepasitenkinimui policija ir mažėjant jos darbo efektyvumui, kaip priemone padėsiančia sugrąžinti prarastą ryšį su bendruomene buvo pasirinktas bendruomenės policijos modelio įgyvendinimas¹⁶.

Pirmoji policijos institucija atsigręžusi į bendruomenę buvo Jungtinių Amerikos Valstijų

¹⁴ Nikartas S., *Bendruomenių dalyvavimas nusikalstamumo prevencijoje*, Daktaro disertacija. Socialiniai mokslai (teisė). Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2012. p. 25.

¹⁵ Ferreira Bertus R., *The use and Effectiveness of Community policing in a Democracy*, [interaktyvus], National Institute of Justice, Washington, 1996, [žiūrėta 2015-01-04], <<https://www.ncjrs.gov/policing/use139.htm>>.

¹⁶ Verma A., Das Dilip K., Abraham M., *supra* note 4, p. 104.

policija apie 1960 metus, kada tarp jos ir vietinių bendruomenių atsirado tiesioginė konfrontacija. Nuolatinis susirėmus, riaušės, iššaukė tuo metu buvusi įtampa dėl Vietnamo karo ir žmogaus teisių¹⁷.

Jungtinių Amerikos Valstijų prezidentas Lyndon Johnson buvo priverstas atkreipti dėmesį į šiuos neramumus nacionaliniu lygiu, jis subūrė komisiją, kuri 1967 metais pateikė išvadas, jog policijos pareigūnai dirbantys bendruomenės, kuri yra priešiška nusiteikusi jų atžvilgiu, viduje, sunkiau įgyvendins nusikaltimų prevenciją ir daug ilgiau užtruks tirdami nusikalstamas veikas, nes tarp bendruomenės ir policijos nebus jokio bendravimo, bendruomenės nariai nebus nusiteikę padėti policijos pareigūnams, elgsis priešiška. Po šių išvadų pateikimo atsirado naujas policijos ir bendruomenės santykių (angl. *police-community relations*) terminas, kuris reiškė, jog policijos institucija dėl geresnių darbo rezultatų su bendruomene turi palaikyti glaudžius, draugiškus santykius¹⁸.

Minėti įvykiai ir policijos atsigręžimas į visuomenę laikytini šiuolaikinės bendruomenės policijos pradžia. Ši pradžia paskatino tokias policijos iniciatyvas kaip 1970 metų pabaigoje Jungtinėse Amerikos valstijose startavusi programa (angl. *neighborhood foot patrol*), kuri privertė policijos pareigūnus pradėti bendrauti su bendruomene pačiu primityviausiu būdu – policijos pareigūnai privalejo vaikščioti pėsti ir bendrauti su vietos gyventojais, tam, kad gyventojai įsimintų pareigūnų veidus ir pradėtų jais pasitikėti¹⁹. Vėliau, bendruomenės policijos modeliui tobulėjant be šios iniciatyvos pradėtos įgyvendinti tokios iniciatyvos, kaip kaimynystės stebėjimas (angl. *neighborhood watch*), saugios mokyklos (angl. *school safety*)²⁰ ir daugelis kitų.

1.3. Bendruomenės policijos sąvoka

Dėl plačios bendruomenės policijos veiklos iki šiol bandoma apibrėžti bendruomenės policijos modelį. Vienas iš labiausiai paplitusių bendruomenės policijos apibrėžimų yra Bertus R. Ferreira apibūdinimas, kad „bendruomenės policija yra pilno policijos aptarnavimo filosofija, kurioje tie patys policijos pareigūnai nuolatos dirba toje pačioje teritorijoje, decentralizuotoje darbo vietoje, aktyviai bendradarbiauja su piliečiais siekdami nustatyti ir spręsti problemas“²¹.

¹⁷ Palmiotto M. J., *supra* note 2., p. 86.

¹⁸ *Ibid.*

¹⁹ Carter D.L., *Reflections on the move to community policing*, [interaktyvus], Michigan State University, 2000, p. 7., [žiūrėta 2015-01-05], <<http://webs.wichita.edu/depttools/depttoolsmemberfiles/rcpi/Policy%20Papers/Reflections%20on%20Comm%20Pol.pdf>>

²⁰ National Crime Prevention Council, [interaktyvus], [žiūrėta 2015-01-05], <<http://www.ncpc.org/topics/internet-safety>>.

²¹ Ferreira Bertus R., *supra* note 15.

Kaip teigiama David W. Purdy pranešime apie bendruomenės policiją – „bendruomenės policija yra ne specifine programa, o daugiau filosofija. Tai yra organizacinė strategija, kuri savo pagrindiniu prioritetu laiko bendradarbiavimą. Nėra vieno bendruomenės policijos modelio, kuris tiktų visoms bendruomenėms, kiekvienai bendruomenei turi būti pritaikytas atskiras bendruomenės policijos modelis, kuris būtų sukurtas atsižvelgiant į bendruomenės narių sudėtį, jų poreikius“²². Anot Jeffrey Petterson bendruomenės policijos terminas yra labai plačiai vartojamas ir apibrėžia ne tik policijos filosofiją, strategiją ar taktiką, bet ir tokias sąvokas kaip į problemas orientuota policija (angl. *problem oriented policing*), į saugią kaimynystę orientuota policija (angl. *neighborhood oriented policing*) ar į bendruomenę orientuota policija (angl. *community oriented policing*)²³.

Apie bendruomenės policijos sudėtį rašoma ir Bureau of Justice Assistance straipsnyje, anot šio straipsnio autorių „tradicinė kovos su nusikalstamumu taktika turi tik ribotą poveikį kontroliuojant nusikalstamumą, o auganti bendruomenių kovos su nusikalstamumu tendencija turi būti pripažįstama lygiaverte tradiciniams kovos su nusikalstamumu būdams, nes bendruomenės policija yra būtent šių dviejų judėjimų visuma“²⁴.

Taip pat, toje pačioje monografijoje teigiama, kad bendruomenės policijos pagrindiniai komponentai yra: bendruomenės bendradarbiavimas (angl. *community partnership*) ir problemų sprendimas (angl. *problem solving*)²⁵.

Gary Corder teigia, kad bendruomenės policija galima apibrėžti taip: bendruomenės policija yra filosofija, kuri skatina organizacines strategijas remiančias sistemino bendradarbiavimo ir problemų sprendimo technikas aktyviai pasireiškiančias visuomenės saugumo srityse, tokiose, kaip nusikaltimai, socialinė tinkama, nusikaltimų baimė²⁶.

Be to, kaip teigia bendruomenės policijos kritiką aptaręs Bertus R. Ferreira šiam policijos modelio įgyvendinimui būtini tokie elementai, kaip demokratinė visuomenė, policijos ir bendruomenės lygiavertis bendradarbiavimas, šių dviejų pagrindinių bendruomenės policijos sudedamųjų dalių pasitikėjimas vienas kitu ir įsiklausymas į kiekvieno poreikius bei visapusiškas

²² Verma A., Das Dilip K., Abraham M., *supra* note 4. p. 2.

²³ Petterson J., The Lectric Law Library [interaktyvus], Clearwater, [žiūrėta 2015-01-03]. <<http://www.lectlaw.com/files/cjs07.htm>>.

²⁴ Bureau of Justice Assistance, *Understanding community policing a framework for action*, [interaktyvus], Washington, Responce center, 1994, p.13, [žiūrėta 2015-01-03], <<https://www.ncjrs.gov/pdffiles/commp.pdf>>.

²⁵ *Ibid.*

²⁶ Corder G., *Community Policing. The Oxford Handbook of Police and Policing*, [interaktyvus] Oxford University Press. 2014., p. 148-166. [žiūrėta 2015-03-11], <<https://books.google.lt/books?id=zrooAwAAQBAJ&pg=PA29&lpg=PA29&dq=2.+Community+Policing.+The+Oxford+Handbook+of+Police+and+Policing&source=bl&ots=sVa8wC8K8l&sig=yCaue1caM7MSNFf6Z9VGYi4O5ck&hl=lt&sa=X&ei=EbAXVYiWJMGOaPzUgZAH&ved=0CD0Q6AEwAw#v=onepage&q=2.%20Community%20Policing.%20The%20Oxford%20Handbook%20of%20Police%20and%20Policing&f=false>>.

bendradarbiavimas²⁷.

Akivaizdu, kad visi autoriai sutinka su mintimi, jog bendruomenės policija yra daugiau filosofija, nei konkreti sistema. Ši filosofija yra „pastatyta“ ant dviejų pagrindinių polių, tai bendruomenės ir policijos bendradarbiavimo. Pagrindžiant teiginį apie bendruomenės policijos filosofiją paminėtina ir tai, kad daugelis autorių taip pat sutinka, jog nėra vieno mechanizmo, kurį įdiegus bet kurioje bendruomenėje, bendruomenės policija susilauktų neabejotino pasisekimo. Nenuneigiant didžiulės bendruomenės policijos naudos paminėtini ir kritiški Gary Gordner pastebėjimai, kad reikia atsiminti tai, jog bendruomenės policija nėra panacėja ir ji visiškai neišnaikins nusikalstamumo, taip pat tai nėra naujas dalykas, nes pavienės policijos įstaigos ar darbuotojai šios programos principais dirba jau daugybę metų. Bendruomenės policijos idėja neturėtų per daug nukrypti prie darbo su socialiniais reiškiniais ir neturėtų perimti socialinių darbuotojų pareigų, bei bendruomenės policija nėra „receptų knyga“, kurioje būtų nurodyta kokios situacijos, kokio konkretaus sprendimo būdo reikėtų. Bendruomenės policija tai lyg gyvas organizmas, kuris turi kisti priklausomai nuo aplinkybių²⁸.

Taigi, išanalizavus bendruomenės policijos sudėtį bei jos veiklos sritis bene geriausiai šią policijos veiklos kryptį apibūdinti galima remiantis profesoriaus David L. Carter žodžiais, kad „nauja policijos filosofija paremtą policijos pareigūnų ir civilių gyventojų bendru kūrybingu darbu gali padėti išspręsti šiuolaikinės bendruomenės problemas susijusias su nusikalstamumu, nusikalstamumo baime, socialiniais ir psichologiniais sutrikimais ir kaimynystės nykimu. Naujoji filosofija reikalauja, kad policijos departamentai kurtų naujus santykius su įstatymus gerbiančiais piliečiais bendruomenėje suteikiant jų balsui didesnę reikšmę nustatant vietinius prioritetus ir įtraukiant juos į pastangas gerinti bendrą gyvenimo kokybę jų rajonuose“²⁹.

1.4. Vieningi bendruomenės policijos veiklos principai

Jungtinių Amerikos Valstijų Kalifornijos universiteto policijos skyriaus puslapyje pateikiami tokie pagrindiniai bendruomenės policijos veiklos principai: gerbti ir saugoti žmogaus teises, vertinti, gerbti ir derinti įvairios bendruomenės kalbas, kultūrą ir vertybes, kurti supratimą ir pasitikėjimą tarp policijos, bendruomenės ir kitų universiteto miestelio lankytojų, dalintis atsakomybe ir sprendimų priėmimu, spręsti problemas konsultacijų su bendruomene metu ir nuosekliai siekti gerinti reagavimą į jas, bei identifikuoti ir vertinti bendruomenės poreikius, mokyti

²⁷ Ferreira Bertus R. *supra* note 15.

²⁸ Gordner G., *Community Policing: Principles and Elements*, [interaktyvus], 1996, p. 1. [žiūrėta 2015-03-11], <<http://www.ncdsv.org/images/communitypolicingprincipleselements.pdf>>.

²⁹ Carter D. L. *Community policing and D.A.R.E.: A Practitioner's Perspective*, [interaktyvus]. Michigan State University. U.S.A. 1995. [žiūrėta 2015-01-05]. <<https://www.ncjrs.gov/textfiles/comdare.txt>>.

policijos personalą ir bendruomenės narius konstruktyviai dalyvauti sprendžiant saugumo ir apsaugos problemas, išspręsti konfliktus tarp ir kartu su bendruomenės grupėmis tokiu būdu, kuris gerintų taiką ir stabilumą, gerinti policijos atskaitomybę bendruomenei, kuriai ji tarnauja, tiek policijai tiek bendruomenei laikytis įsipareigojimų dėl saugumo bendruomenėje³⁰.

Iš šio konkretaus universiteto bendruomenės policijos modelio veiklos principų galima išskirti pagrindinius bendruomenės policijos modelio kriterijus, kuriais vadovaudamiesi, nepriklausomai nuo bendruomenės narių sudėties, dirba ar yra kuriami kiti bendruomenės policijos modeliai - tai pagarba žmogaus teisėms, įsiklausymas ir dėmesio atkreipimas į įvairių bendruomenės narių poreikius, pasitikėjimo skatinimas, dalinimasis atsakomybe ir bendruomenės įtraukimas į sprendimų priėmimą, bendradarbiavimo tarp bendruomenės ir policijos pareigūnų skatinimas, taikus konfliktų sprendimas, abipusis įsipareigojimų laikymasis ir policijos atskaitomybės bendruomenei skatinimas.

Tuo tarpu Robert C. Trojanowicz ir Bonnie Bucqueroux išskiria daug konkretesnius bendruomenės policijos principus, tai: pasikeitimai, lyderystė, vizija, bendradarbiavimas, problemų sprendimas, teisingumas, pasitikėjimas, įgalinimas, paslaugos ir atskaitomybė³¹. Panašius bendruomenės policijos veiklos principus išskiria ir Gary Cordner, anot jo pagrindiniai bendruomenės policijos principai yra policijos strategijos evoliucija, policijos ir bendruomenės santykiai, policijos iniciatyvos, problemų sprendimas, policijos organizacijos vystymasis³²

2008 metais Europos saugumo ir bendradarbiavimo organizacija (angl. *Organization of Security and Co-operation in Europe*) atsižvelgusi į bendruomenės policijos svarbą paskutiniaisiais metais ne viename šios organizacijos Ministrų Tarybos sprendime, veiksmų planuose, bei Europos sąjungos ir Jungtinių tautų dokumentuose, pasitelkė 35 įvairių šalių mokslininkus, politikus, teisininkus, žmogaus teisių atstovus bei išanalizavo bendruomenės policijos modelį, jo taikymo ypatumus įvairiose šalyse ir apibendrintai pateikė rekomendacijas, kuriomis vadovaujantis visos organizacijos šalys narės turėtų pradėti taikyti bendruomenės policijos modelį³³.

Minėtos rekomendacijos yra vienas pirmųjų tarptautinio lygio susistemintų dokumentų apibrėžiančių bendrus bendruomenės policijos modelio taikymo principus. Jų išvadose rašoma, kad

³⁰ Police Department, *Community Oriented Policing/Zone Policing*, [interaktyvus], University of California, Irvine, 2009. [žiūrėta 2015-01-04]. <http://www.police.uci.edu/safety/community_policing.html>.

³¹ Trojanowicz Robert C., Bucqueroux B., *Community Policing – How to Get Started*, [interaktyvus], Cincinnati, 1998. [žiūrėta 2015-03-11], p. 8-9.

<https://www.google.lt/books?hl=lt&lr=&id=vWbCRPwNf1kC&oi=fnd&pg=PP2&dq=principles+of+community+policing&ots=Mp22CMRrIR&sig=YN7kzNfZrm94eQ6hzQnWuOOmdFE&redir_esc=y#v=onepage&q=principles%20of%20community%20policing&f=false>.

³² Cordner G., *supra* note 26.

³³ The organization of Security and Co-operation in Europe. *Good Practises in Building Police-Public Partnerships*. [interaktyvus]. Vienna, 2008. [žiūrėta 2015-01-16]. <<http://www.osce.org/secretariat/32547?download=true>>.

visoje Europos saugumo ir bendradarbiavimo organizacijos erdvėje bendruomenės policijos modelis tapo pagrindiniu strateginiu policijos praktikos ramsčiu. Daugelis policijos organizacijų, vietos bendruomenių ir vyriausybių bendradarbiauja sprendžiant bendruomenės problemas, toliau telkia dėmesį į visuomeninės ramybės priežiūrą, žmonių pagrindinių teisių ir laisvių užtikrinimą, teisę ir teisėtumą, prevenciją ir nusikalstamumą. Be to teikia paslaugas ir pagalbą visuomenei siekiant sumažinti baime, fizinius ir socialinius sutrikimus, bei kaimynystės problemas³⁴.

Rekomendacijoje atkreipiamas dėmesys į tai, kad nors bendruomenės policijos modelio įgyvendinimas praktikoje gali skirtis dėl vietos sąlygų, bet turėtų būti laikomasi tam tikrų šio modelio įgyvendinimo principų t. y. visos policijos organizacijos prieinamumas ir skaidrumas visiems bendruomenės nariams (įskaitant ir mažiausias, bei pažeidžiamiausias jos grupes) bei reagavimas į jų poreikius, problemas ir reikalavimus, įsipareigojimai nusikaltimų prevencijos ir iniciatyvos problemų sprendimo srityse siekiant ilgalaikių pagrindinių problemų sprendimų, aktyvus visų skirtingų bendruomenės narių, bei valdžios atstovų dalyvavimas problemų sprendimo srityje remiantis lygybės principu (tiek kiek leidžia nacionaliniai įstatymai, veiklos taktika ir veiklos būtinybė)³⁵.

Taip pat rekomendacijoje minimi principai kuriais kiekvieną dieną vadovautis turėtų tiek su šiuo policijos modeliu dirbantys, tiek jį įgyvendinantys pareigūnai: 1) būk matomas ir prieinamas visuomenei, 2) būk žinomas ir žinok visuomenės narius, 3) atsakyk į bendruomenės poreikius, 4) išklausk visuomenės narių rūpesčius, 5) sudomink ir suburk visuomenės narius, 6) būk atsakingas už visuomenės veiklą ir jos rezultatus³⁶. Tikėtina, kad šių kasdienės veiklos principų laikymasis padės atkurti ryšį tarp policijos institucijos ir visuomenės narių.

³⁴ The organization of Security and Co-operation in Europe, *supra* note 33.

³⁵ *Ibid.*

³⁶ *Ibid.*

2. UŽSIENIO ŠALIŲ PATIRTYS ĮGYVENDINANT BENDRUOMENĖS POLICIJOS MODELĮ

2.1. Bendruomenės policijos atgimimas - Jungtinių Amerikos Valstijų bendruomenės policijos modelis

Kaip jau minėta ankstesnėje darbo dalyje, policijos atsigręžimas į bendruomenę prasidėjo būtent nuo Jungtinių Amerikos Valstijų, kurį įtakojo to meto politiniai ir socialiniai įvykiai³⁷.

Jungtinėse Amerikos Valstijose 1930-1970 metais vyko viena iš daugelio policijos reformų, kurios priežastis buvo paplitusi didžiulė korupcija policijos pareigūnų tarpe, kurią nulėmė patys šalies piliečiai ir politikai siekdami korupcinio pobūdžio sprendimų iš įvairaus lygio policijos pareigūnų³⁸.

Įgyvendinant naują policijos reformą Jungtinėse Amerikos Valstijose siekta nutolinti policijos pareigūnus nuo tiesioginio bendravimo su vietos gyventojais ir paspartinti policijos darbą atsiradusių naujų technologijų dėka, tokių kaip automobiliai, telefonai ir radijas³⁹. Bet šis policijos modelis Jungtinėse Amerikos Valstijose buvo labai kritikuotinas ir vėliau tapo labiau panašus į sukarintą organizaciją, tiek dėl savo darbo metodikos, tiek dėl valdymo modelio⁴⁰, kas ilgainiui iššaukė nuolatinius protestus ir tiesioginę visuomenės bei policijos konfrontaciją.

Reaguojant į to meto įvykius policijos sistema dar kartą pradėta reformuoti. Naujos reformos pagalba siekta įgyvendinti visiškai atvirkštinį policijos veiklos modelio variantą, tokį kuris suartintų visuomenę su atitolusia nuo jos policija.

Realiai apie bendruomenės policijos modelio įgyvendinimą Jungtinėse Amerikos Valstijose pradėta kalbėti tik nuo 1970 metų. Kaip teigiama profesoriaus Jack R. Greene knygoje apie bendruomenės policiją Jungtinėse Amerikos Valstijose, bendruomenės policijos modelio įgyvendinimą šioje šalyje lėmė dvi priežastys. Viena jų yra kildinama iš istorinės pusės, kurioje nuolatinių reformų pagalba bandyta policijos instituciją kiek įmanoma labiau priartinti prie civilių gyventojų, kita, labiau pabrėžiama priežastis yra policijos institucijos siekis pasiekti geresnių rezultatų tiriant vietinius nusikaltimus ir nesutarimus, bei išvengti ilgalaikės kritikos dėl policijos neefektyvumo, neveiksmingumo ir nejautrumo⁴¹.

³⁷ Palmiotto M. J., *supra* note 2.

³⁸ Gayle F. S. *Community Policing Explained: A Guide for Local Governments* [interaktyvus], Washington. U.S. Department of Justice. 2007. p.3. <http://www.cops.usdoj.gov/Publications/cp_explained.pdf>.

³⁹ *Ibid.*

⁴⁰ *Ibid.*

⁴¹ Greene J. R., *Community policing in America: Changing the Nature, Structure, and Function of the police*, [interaktyvus], USA, Criminal Justice, 2000. [žiūrėta 2015-01-05], <https://ncjrs.gov/criminal_justice2000/vol_3/03g.pdf>.

George L. Kelling ir Mark H. Moore pranešime apie policijos atsigręžimą į visuomenę Jungtinėse Amerikos Valstijose pateikė daug platesnį priežasčių dėl kurių buvo sukurta bendruomenės policija šioje šalyje sąrašą. Šie autoriai teigia, kad į bendruomenę orientuotos policijos sukūrimą įtakojo nepasiteisinusi, prieš tai įgyvendinta, nuotolinio valdymo reforma ir išaugęs nusikalstamumo lygis. Be to dramatiškai išaugęs piliečių baimės jausmas, tokių socialinių grupių kaip juodaodžiai, protestai prieš nepakankamą policijos dėmesį, civilinių teisių progresas ir protestai prieš karą. Taip pat mitai apie policijos išskirtinumus ir to demonstravimą likusiai visuomenės daliai, mažas eilinių policijos pareigūnų savarankiškumas sprendžiant su darbu susijusius klausimus, dėl ekonominių sunkumų sumažėjęs policijos finansavimas, padidėjusi konkurencija su privačiomis saugos kompanijomis⁴².

Tie patys autoriai, kaip ir naujosios policijos reformos iniciatoriai viena pagrindinių policijos problemų Jungtinėse Amerikos Valstijose laikė politikavimą ir priklausymą nuo politikos⁴³. Nuo minėtos reformos pradžios bet koks politikų kišimasis į policijos veiklą pradėtas laikyti korupcijos apraiškomis⁴⁴.

Iki 1970 metų vyravęs požiūris, kad policijos pareigūnai yra tik įstatymų vykdytojai, bet ne socialiniai darbuotojai, pradėjo keistis. Dėl to, kad į miestų gatves gražinti patruliuojantys pareigūnai (angl. *foot patrol*), kurie tapo tokiais populiariais, jog piliečiai netgi sutiko su mokesčių padidiniu, kad šių pareigūnų gatvėse būtų kuo daugiau. Patruliuojantys pareigūnai ne tik vaikščiojo gatvėmis, bendravo su bendruomenės nariais, bet ir palaikė įvairias, naujas iniciatyvas, tokias, kaip „saugi ir švari kaimynystė“ (angl. *safe and clean neighborhoods*), „pasibelsk į duris“ (angl. *knock-on-door*), „aukų konsultavimas ir paslaugos“ (angl. *victim counseling and services*) ir kita⁴⁵.

Atsižvelgus į teigiamus policijos pokyčius 1971 metais Jungtinėse Amerikos Valstijose buvo suburta Nacionalinė patariamoji komisija dėl standartų ir tikslų⁴⁶ (angl. *National Advisory Commission on Standards and Goals*), teisėsaugos srityje, kuri išanalizavusi situaciją pateikė išvadas į kurias turėtų atsižvelgti policijos institucija formuodama bendruomenės policijos modelį. Pagrindiniai komisijos siūlymai buvo tokie: vietinės policijos funkcijų apibrėžimas, atskaitomybė visuomenei, bendravimas su visuomene, visuomenės švietimas apie policijos vaidmenį joje, bendruomenės išteklių plėtojimas, nusikaltimų prevencija bendruomenėje, policijos ir

⁴² Kelling George L., Moore Mark H. *The evolving strategy of policing*. [interaktyvus], U.S. Department of Justice. Harvard University. 1988. p. 8-9. [žiūrėta 2015-01-05]. <<https://ncjrs.gov/pdffiles1/nij/114213.pdf>>.

⁴³ *Ibid.*

⁴⁴ *Ibid.*

⁴⁵ *Ibid.*

⁴⁶ Palmiotto M. J. *supra* note 2, p.19.

bendruomenės užsiėmimai ir seminarai, reagavimas į personalo skundus⁴⁷.

Šios nacionalinės komisijos numatytos gairės, tapo siekiamybe ir pamatiniais principais formuojant bendruomenės policijos modelį Jungtinėse Amerikos Valstijose.

Bendruomenės policija Jungtinėse Amerikos Valstijose oficialiai pradėjo veikti nuo 1980 metų⁴⁸. Šioje šalyje įgyvendinant bendruomenės policijos modelį pagrindinis dėmesys buvo sutelktas į partnerystę ir bendradarbiavimą su bendruomene ir jos lyderiais. Pradėta vykdyti tokios akcijos, kaip policijos pareigūnų budėjimas pamaldų metu didžiausiu nusikalstamumu pasižymėjusių rajonų maldos namuose, kaimynystės sutvarkymo projektai (angl. *neighborhood beautification projects*), kurie ypatingai pasitarnavo įtraukiant jaunas žmones į bendruomenės policijos veiklą ar piliečių policijos akademijos (angl. *Citizen police academies*), kurių pagrindinė idėja buvo savanorių rengiami mokymai bendruomenės nariams apie teisę, tuo pačiu aiškinant ir apie policijos pareigūnų darbo metodus⁴⁹.

Per keletą veiklos dešimtmečių nuosekliai laikantis numatytų gairių bendruomenės policijos modelis šioje šalyje sulaukė milžiniško pasisekimo, o policijos transformaciją ir atsigręžimą į visuomenę liudija daugybė informacijos susijusios su prevencija, bendruomenine veikla ir policijos departamentų veiklų ataskaitų bendruomenei teikiamų viešojoje erdvėje⁵⁰.

Bet siekiant objektyviai įvertinti bendruomenės policijos modelio įgyvendinimą Jungtinėse Amerikos Valstijose būtina išanalizuoti problemas su kuriomis susidurta ar vis dar susiduriama įgyvendinant šios šalies bendruomenės policijos modelį. Siekiant tai padaryti Jungtinėse Amerikos Valstijose buvo apklausti regionų policijos departamentų vadovai, kurių prašyta nurodyt su kokiomis kliūtimis jie susiduria įgyvendindami bendruomenės policijos modelį. Apklausos metu išskirtos tokios pagrindinės problemos – 1) personalo stoka, 2) išteklių stoka, 3) didelė personalo kaita, 4) bendruomenės atitolimas, 5) finansavimo trūkumas, 6) sumažėjęs politinis dėmesys bendruomenių saugumui, 7) prastas bendradarbiavimas su vietos valdžia, 8) besikeičianti policijos institucijos politika, 9) atsainus darbuotojų požiūris į bendruomenės policiją, 10) per mažas dėmesys darbui su spauda⁵¹.

Policijos atstovų, kurie tiesiogiai susiduria su bendruomenės policijos modelio įgyvendinimu, įvardintos silpnosios vietos parodo, kad net ir labai išstobulintame Jungtinių

⁴⁷ *Ibid.*

⁴⁸ Diamond D., Weiss D. M., *Community Policing: Looking to Tomorrow*. [interaktyvus], U.S. Department of Justice. 2009. p. 2. [žiūrėta 2015-01-06]. <<http://ric-zai-inc.com/Publications/cops-w0520-pub.pdf>>.

⁴⁹ Nalla Makesh K., Newman Graeme R., *Community Policing in Indegenouse Communities*. Boca Raton: Taylor&Francis Group. 2013, p. 135.

⁵⁰ Diamond D. Weiss D. M. *supra* note 48.

⁵¹ *Ibid.*

Amerikos Valstijų bendruomenės policijos modelyje neapsieinama be problemų, o minėto modelio įgyvendinimas vis dar reikalauja diskusijų dėl tam tikrų modelio įgyvendinimo pakeitimų ar papildymų. Pagrindinės įvardintos problemos yra pasikartojančios ne vieną šimtmetį skaičiuojančioje policijos sistemoje - tai žmogiškųjų, bei materialinių išteklių stoka, personalo kaita, politikų kišimasis, bei pačios policijos politikos nestabilumas. Kaip vieną iš didžiausių problemų galima būtų išskirti policijos pareigūnų atsainų požiūrį į bendruomenės policijos vaidmenį policijos sistemoje, nes vis dar vyrauja stereotipinis požiūris, jog bendruomenės policija yra nesusijusi su tiesioginiu policijos darbu ir šioje sistemoje užima tik antraeilį vaidmenį, kuris skirtas tiems pareigūnams, kurie nesugeba ar nenori dirbti tiesioginio darbo.

Be to pažymėtina tai, kad ne visos policijos organizuotos iniciatyvos siekiant įtraukti bendruomenės narius į bendruomenės policijos veiklą buvo sėkmingos. Kaip vieną iš tokių pavyzdžių galima aptarti projektą kurio esmė buvo specialiai apmokytų savanorių vietinių gyventojų lankymas ir jų švietimas su policijos veiklą bei vykdomais projektais susijusiais klausimais. Šio projekto metu išryškėjo tokios su savanorių pasitelkimu susijusios problemos kaip savanorių kompetencijos stoka - nesugebėjimas atsakyti į kaip kuriuos bendruomenės narių užduodamus klausimus, savanorių nepristatymas plačiajai visuomenei bei organizacinės problemos varžančios savanorių įsitraukimą į projektą⁵².

Problemų atsiradimas bendruomenės policijos modelio įgyvendinime ir vieningo bendruomenės policijos modelio nebūvimas parodo, kad policijos veiklos kryptis Jungtinėse Amerikos Valstijose vis dar yra evoliucionavimo procese. Ši specifinė policijos kryptis, kaip ir jos supratimas kiekvienais metais keičiasi ir tobulėja, nes yra sparčiai besikeičiančios visuomenės dalis. Tai rodo ir dažnai kintantys bendruomenės policijos veiklos prioritetai.

Paskutiniaisiais metais plėtojant bendruomenės policijos modelį atsigręžta į glaudesnį bendradarbiavimą su bendruomene vis dažniau įtraukiant į policijos veiklą savanorius, skatinant juos bendradarbiauti su policijos pareigūnais tiek formalioje tiek neformalioje aplinkoje. Daug lėšų skiriama policijos darbų viešinimui viešojoje erdvėje, t. y. spaudoje, bei internetinėje erdvėje. Policijos institucija skatina piliečius ne tik prižiūrėti jos veiklą, bet ir nuolatos ją tikrinti⁵³, o vienu iš svarbiausių šių dienų prioritetu bendruomenės policijos veikloje Jungtinėse Amerikos Valstijose

⁵² Myhill A. *Community engagement in policing, Lessons from the literature*. [interaktyvus]. National Policing Improvement Agency. 2012. p. 49. [žiūrėta 2015-01-07].
<http://college.police.uk/en/docs/Community_engagement_lessons.pdf>.

⁵³ Lincoln Police Department. *Community Based Policing*. [interaktyvus]. Nebraska. [žiūrėta 2015-01-06].
<<http://www.lincoln.ne.gov/city/police/cbp.htm>>.

tampa terorizmo prevencija⁵⁴.

2.2. Pažangiojo Didžiosios Britanijos bendruomenės policijos modelio patirtis

Didžiosios Britanijos bendruomenės policijos modelio įgyvendinimą nulėmė šalyje atsiradusios socialinės ir nusikalstamumo problemos po antrojo pasaulinio karo⁵⁵. Chirs A. Williams išplėstai apibrėžia tokias pagrindines to meto problemas: stipriai išaugęs jauno amžiaus žmonių ir net paauglių ekonominis potencialas, po karo nesant pakankamai darbo jėgos ir labai jauno amžiaus žmonėms pradėjus dirbti, bei gauti dvigubai didesnes pajamas, nei buvo galima tikėtis pagal realią ekonominę situaciją išaugo jų įtaka šalies ekonomikai, sumažėjęs jaunuolių siekiančių išsilavinimo lygis, sušvelninti įstatymai jauno amžiaus žmonių nusikalstamumo atžvilgiu, nepakankamas tėvų dėmesys skiriamas vaikų priežiūrai, išaugęs nebaudžiamumas ir beveik visiškai išnykusi bausmės už padarytą nusikaltimą baimė, policijos pareigūnų brutalumas, augantis nepasitenkinimas jais visuomenėje ir korupcijos problemos teisėsaugoje⁵⁶.

Šioms problemoms spręsti 1960 metais Didžiojoje Britanijoje buvo suburta Karališkoji komisija (*angl. Royal Commision on the Police*), kuri 1963 metais pateikė išvadas apie susidariusią neigiamą situaciją policijos sistemoje ir rekomenduojamus jos sprendimo būdus⁵⁷.

Karališkoji komisija kaip pagrindine policijos institucijos problemų priežastimi įvardijo policijos padalinių vadovus (*angl. Chief Constables*), kurių nepakankama kontrolė ir savivalė privedė prie tokių prastų policijos veiklos rezultatų⁵⁸. Po šių išvadų pateikimo buvo persikirstyta policijos vadovų atskaitomybė, bet situacijos tai nepagerino.

Laikotarpyje tarp 1970 ir 1980 nepasitenkinimas policijos institucija toliau augo. Tai lėmė keletas priežasčių: visų pirma tai ne sumažėjęs, o atvirkščiai, padidėjęs policijos brutalumas piliečių atžvilgiu, nenoras tirti nusikalstamas veikas, akivaizdus rasinis diskriminavimas juodaodžių ir kitų tautinių mažumų atžvilgiu ir prasidedančios didelės demonstracijos vis dažniau besibaigiančios masiniais neramumais⁵⁹.

⁵⁴ Lyons W. *Partnerships, information and public safety Community policing in a time of terror*. [interaktyvus]. University of Akron. USA. [žiūrėta 2015-01-06]. <<http://www.observatoriodeseguranca.org/files/p530.pdf>>.

⁵⁵ Williams Chris A. *Police Governance – Community, Policing and Justice in Modern UK*. [interaktyvus]. London school of Economics. London. 2011. p 54-55. [žiūrėta 2015-01-07]. <<http://www.lse.ac.uk/asiaResearchCentre/countries/taiwan/TaiwanProgramme/Journal/JournalContents/TCP3Williams.pdf>>.

⁵⁶ *Ibid.*

⁵⁷ *Royal Commision on the police*. [interaktyvus]. 1963. [žiūrėta 2015-01-07]. <<http://hansard.millbanksystems.com/commons/1963/may/09/royal-commission-on-the-police-report>>.

⁵⁸ *Policy of Force - and the Need for Democratic Control*. [interaktyvus]. [žiūrėta 2015-01-07].

<<http://www.socialistparty.org.uk/pamphlets/state/frame.htm?6.htm>>.

⁵⁹ *Ibid.*

Didžiosios Britanijos valdžia ir policijos vyresnybė suprato, kad reikia radikaliai keisti policijos veiklos metodus ir požiūrį į visuomenę. Po masinių neramumų 1980 metais nuspręsta atsigręžti į bendruomenę ir vietoje tiesioginės konfrontacijos su ja buvo pasirinktas dialogo kelias⁶⁰.

1980 metais Didžiosios Britanijos policijoje pradėtas įgyvendinti vykdymo (angl. *enforcement*) modelis, kurio tikslas buvo policijos atgręžimas į visuomenę ir dėmesio atkreipimas į visuomenės pagalbą atskleidžiant teisės pažeidimus. Šio modelio įgyvendinimo metu tikėtasi, kad piliečiai patys rodys iniciatyvą ir atėję į policijos įstaigas papasakos apie jiems žinomus asmenis, kurie daro teisės pažeidimus. Bet priešingai nei tikėtasi, tokių iniciatyvų iš vietinių gyventojų praktiškai nebuvo, o ypatingu nepopuliarumu jos pasižymėjo tarp imigrantų ir tautinių mažumų⁶¹. Taip pat, tais pačiais metais, pradėta įgyvendinti ir saugios kaimynystės iniciatyva (angl. *neighborhood watch*)⁶², bet ji irgi nebuvo labai populiaru.

Viena pagrindinių bendruomenės policijos modelio nepopuliarumo priežasčių buvo nurodyta bloga istorinė patirtis, kuri neleido žmonėms taip greitai pamiršti policijos brutalumo ir pradėti ja pasitikėti. Be to vieningai sutikta su mintimi, kad ryšių užmezgimas tarp policijos ir bendruomenės yra ilgalaikis procesas, kuris reikalauja daug kantrybės, ir priklauso nuo tokių veiksnių kaip politinė valia bei išipareigojimai, kurie reikalauja vieningos ir ilgalaikės policijos veiklos vizijos, policijos institucijos organizacinių, veiklos valdymo pokyčių⁶³. Dėl šių priežasčių, kaip teigiama 1994 metų Bertus R. Ferreira pranešime, praėjus net 14 metų po bendruomenės policijos modelio įgyvendinimo pradžios šioje šalyje, dar ne visi policijos departamentai ir policijos pareigūnai Didžiojoje Britanijoje laikė bendruomenės policijos modelio įgyvendinimą pagrindiniu savo darbo prioritetu bei vykdė jį tik deklaratyviai⁶⁴.

Bet nepaisant to bendruomenės policijos modelio šalininkai stengėsi neprarasti motyvacijos, bei pasitelkdami naujas idėjas tobulino Didžiosios Britanijos bendruomenės policijos modelį. Kaip vienas iš gerųjų tobulinimo pavyzdžių paminėtinas 1992 metais keturių Metropolitan policijos pareigūnų (angl. *Metropolitan police officers*) įkurtas bokso klubas. Jo įkūrimo tikslas buvo esant dideliame nedarbui šalyje siekti pritraukti kuo daugiau jaunų žmonių sportuoti, stengiantis sumažinti jų daromų nusikalstamų veikų gatvėse skaičių ir didinti užimtumą⁶⁵. Per labai trumpą laiką šis klubas sulaukė didžiulio pasisekimo visoje šalyje ir per pirmus metus buvo

⁶⁰ *Ibid.*

⁶¹ Myhill A. *supra* note 52. p. 12-13.

⁶² *Ibid.*

⁶³ *Ibid.*

⁶⁴ Ferreira Bertus R. *supra* note 15.

⁶⁵ Police Community Clubs of Great Britain. [interaktyvus], [žiūrėta 2015-01-08]. <<http://www.policecommunityclubs.org/home/our-history/>>.

atidaryta 80 tokių klubų visoje šalyje. Ilgainiui ši iniciatyva išaugo. Į ją buvo įtraukti tarnybą jau baigę policijos pareigūnai, kurie dirbdavo su jaunimu. Taip buvo išspręsta dar viena pensijinio amžiaus policijos pareigūnų užimtumo, savirealizacijos problema. Vėliau šie klubai susijungė į Didžiosios Britanijos policijos bendruomenių klubų organizaciją (angl. *Police Community Clubs of Great Britain*), o nuo 2005 metų praplėtė savo veiklą ir šiuo metu ją vykdo tokiose srityse kaip pirmosios pagalbos (angl. *First Aid Courses*), vaikų gynimo ir saugojimo kursų (angl. *Safeguarding and Protecting Children Courses*), vykdomų projektų „Pavogtos gyvybės“ (angl. *Stolen lives*), „Lyderis“ (angl. *Leader*), „Sporto klubai musulmonų bendruomenėje“ (angl. *Sports Clubs in the Muslim Community*), įkurtų sporto akademijų kalėjimuose veiklą (angl. *Sports Academies in Prisons*) ir kita⁶⁶.

2010 metais Didžiosios Britanijos parlamentui valstybės sekretorė įpareigota karalienės Elžbietos 2-osios pateikė policijos reformos projektą, kurio pagrindinis tikslas buvo suartinti policijos instituciją su bendruomene, nes, anot sekretorės kritikavusios dabartinę bendruomenės policijos įgyvendinimą, paskutiniaisiais metais policija dar kartą nutolo nuo žmonių ir mano esą atsakinga tik valdžiai ir biurokratams, o ne Didžiosios Britanijos piliečiams⁶⁷.

Kaip teigiama sekretorės pranešime, nusikalstamumas Didžiojoje Britanijoje vis dar yra per didelis, per daug žmonių ir seniūnijų kenčia nuo asocialaus elgesio ir tik šiek tiek daugiau nei pusė vietos gyventojų mano, kad jiems rūpimi klausimai yra sprendžiami. Be to net 53% Didžiosios Britanijos piliečių nurodo nusikalstamumą ir smurtą šalyje, kaip vieną iš trijų labiausiai nerimą keliančių dalykų, kai tuo tarpu šis rodiklis Italijoje yra 40%, Prancūzijoje 33% ir Ispanijoje 20%. O vienais iš didžiausių ateityje policijos institucijos lauksiančių iššūkių nurodomi terorizmas, augantys sunkių organizuotų nusikalstamų veikų rodikliai, vaikų apsauga, ekonominiai nusikaltimai ir kibernetinis nusikalstamumas⁶⁸.

Policijos reformos projekte numatyti tokie pakeitimai kaip tiesiogiai renkamos policijos ir nusikalstamumo komisijos (angl. *Police and Crime Commissioners*) įkūrimas, kuri turėtų suteikti visuomenei didesnę svarbą policijos veikloje ir stiprintų ryšį tarp policijos ir piliečių, bei skatintų pasitikėjimą ir skaidrumą. Biurokratinės atskaitomybės vietos valdžiai pašalinimas ir grąžinama profesinė atskaitomybė, nes biurokratinė atskaitomybė atima daug laiko, verčia policijos pareigūnus praleisti daugiau laiko prie dokumentų pildymo, o ne tiesioginio darbo. Vyriausybės požiūrio į

⁶⁶ *Ibid.*

⁶⁷ Secretary of State for the Home Department. *Policing in the 21 st Century: Reconnecting Police and the People*. [interaktyvus]. Great Britain. 2010. [žiūrėta 2015-01-08].

<https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/118241/policing-21st-full-pdf.pdf>.

⁶⁸ *Ibid.*

policijos veiklą pakeitimas aiškinant, kad policijos darbas neapsiriboja vien tik didelės ar mažos reikšmės nusikaltimų tyrimu, ir kad vietos policijos pagalba tiriant didelį atgarsį sukėlusius nusikaltimus gali būti ilgalaikė. Visuomenės požiūrio į nusikaltimų užkardymą reformavimą, aiškinant, kad visuomenė vaidina labai didelį vaidmenį nusikaltimų prevencijoje, stiprinant savanorių, bendruomenių ir pavienių asmenų dalyvavimą jame⁶⁹.

Taigi, apžvelgus Didžiosios Britanijos, kaip vienos iš labiausiai bendruomenės policijos modelį išvysčiusios šalies pasaulyje patirtį galime daryti išvadą, kad šio modelio įgyvendinimo sėkmė priklauso nuo daugelio dalykų ir tikėtis labai greito teigiamo rezultato tik pradėjus įgyvendinti šį modelį neverta. Didžiosios Britanijos patirtis parodė, kad labai svarbų vaidmenį bendruomenės policijos modelio įgyvendinime vaidina istorinė patirtis, pareigūnų įgyvendinančių šį modelį profesionalumas ir kantrybė, sparčiai kintanti visuomenės sudėtis, jos daroma įtaka nusikalstamumui ir naujų technologijų spartus plitimas tarp visuomenės narių.

Be to, ilgainiui, įgyvendinant bendruomenės policijos modelį išryškėja jo taikymo problematika. Taip pat jis tarsi yra nustumiamas į pakraštį pamirštant apie tikruosius bendruomenės policijos modelio tikslus, dėl to pradama žiūrėti į šį modelį ir jo įgyvendinimą deklaratyviai. Dar didesniu trukdžiu policijai bandant suartėti su visuomene tampa atskaitomybė politikams ir policijos pareigūnų „apkrovimas“ popieriniu darbu. Dėl šių priežasčių vis atsiranda naujos iniciatyvos raginančios reformuoti policijos instituciją grąžinant ją prie pirminės bendruomenės policijos modelio įgyvendinimo misijos ir vizijos. Todėl sutiktina su Didžiosios Britanijos valstybės sekretorės teiginiais, kad šiuo metu šios šalies bendruomenės policijos modelio įgyvendinimas tarsi yra sustojęs ir į jį vėl pradėta žiūrėti deklaratyviai. Sutiktina ir su tuo, kad šią problemą spręsti minėta autorė pataria dar kartą atsigręžus į pirminį šio modelio įgyvendinimo variantą ir pasitelkti tokius svarbiausius jo elementus, kaip požiūrio keitimas, reforma, biurokratinės atskaitomybės mažinimas ir savanorių įtraukimas į policijos veiklą.

2.3. Tradicijomis paremto Japonijos bendruomenės policijos modelio aktualijos

Japonija, kaip šalis, jos gyventojai, bendras žmonių socialinis ir kultūrinis gyvenimas, vertybės, jų suvokimas ir puoselėjimas, labai skiriasi nuo bet kurios kitos pasaulio šalies. Kaip teigiama L. Craig Parker knygoje apie Japonijos gyventojų teisės suvokimą, „japonams teisė yra ne norma, bet diskusijų sistema, o geru teisėju Japonijoje laikomas tas asmuo, kuris sugeba organizuoti ir pateikti abiem šalims tinkamiausią kompromisą dar iki teismo“. Be to, „kada amerikietis paskambina savo teisininkui, jis yra laimingas ir įsitikinęs savo šalies socialine sistema bei teisės

⁶⁹ *Ibid.*

stiprumu, o kada japonas paskambina savo teisininkui, jis liūdnai sutinka su tuo, kad šioje vietoje jo socialinė sistema yra sugedusi⁷⁰.

Japonijos bendruomenės policijos sistema (modelis) laikoma viena seniausių tokio tipo sistemų pasaulyje. Ši sistema pradėta taikyti buvo iškart po antrojo pasaulinio karo derinant tradicinę Japonų kultūrą su teisine baze, kuri buvo ir tebėra labai panaši į Jungtinių Amerikos Valstijų teisinę sistemą⁷¹. 1988 metais Japonijos policijos modelyje buvo pritaikyti keli bendruomenės policijos modeliui būdingi pamatiniai principai, tai: bendruomenės aktyvumas nusikaltimų prevencijoje, policijos atskaitomybės bendruomenei didinimas ir policijos institucijos valdymo decentralizavimas⁷².

Japonijos policijos darbo krypties pasikeitimas vadovaujantis minėtais principais ir yra laikomas bendruomenės policijos modelio įgyvendinimo pradžia šioje šalyje.

Viena iš labiausiai pasisekusių ir pirmųjų iniciatyvų taikant bendruomenės policijos modelį Japonijoje yra pareigūnai paskirti spręsti šeiminius klausimus (angl. *family affairs police officers*), kurie dirba kiekvienoje policijos įstaigoje ir pas kuriuos žmonės gali ateiti pasikonsultuoti juos dominančiais šeiminiiais klausimais. Kaip parodė Japonijos praktika šiems pareigūnams užduodami klausimai gali būti patys įvairiausi ir dažniausiai susiję ne tik su teise.⁷³ Įdomiausia tai, kad tokiam specifinių žinių reikalaujančiam darbui pareigūnai Japonijoje nėra rengiami. Atvirkščiai, nei kitose šalyse, tokiose, kaip Jungtinės Amerikos Valstijos, jiems nėra organizuojami jokie kursai, o visas reikalingas žinias interesantų konsultacijai pareigūnai sukaupia ir perteikia interesantams panaudodami savo asmeninę, gyvenimišką patirtį. Dėl šios priežasties, tokia bendruomenės policijos modelio įgyvendinimo iniciatyva Japonijoje tapo itin populiari⁷⁴.

Neilgai trukus bendruomenės policijos modelis Japonijoje buvo pradėtas sparčiai vystyti pasinaudojus jau nuo 19 amžiaus pabaigos šalyje veikusiu „policijos dėžių“ (angl. *police box* arba *koban*) sistema⁷⁵. Policijos dėžės - tai nedideli nameliai, kurie dažniausiai stovi prie žmonių masinio susibūrimo vietų t. y. traukinių stočių, prekybos centrų. Vėliau šios policijos stotys buvo įrengtos ir žmonių gyvenamuosiuose rajonuose. Visas tinklas tokio tipo policijos kontrolės postų buvo įkurtas

⁷⁰ Craig Parker L. *The Japanese Police System Today: a Comparative Study*. [interaktyvus], Japan. 2001. An East Gate Book. p.13. [žiūrėta 2015-01-09].
<http://books.google.co.jp/books?id=mRfBjVvJOVQC&printsec=frontcover&hl=lt&source=gbs_ge_summary_r&ad=0#v=onepage&q=community&f=false>.

⁷¹ Peak Kenneth J. *Encyclopedia of Community Policing and Problem Solving*. United States of America. 2013. SAGE Publications. p. 218.

⁷² *Ibid.*

⁷³ Craig Parker L., *supra* note 70, p. 197.

⁷⁴ *Ibid.*

⁷⁵ Japan Reference. *Koban-Japanese police boxes* [interaktyvus]. 2012. [žiūrėta 2015-01-09].
<<http://www.jref.com/culture-society/koban/>>.

su mintimi, kad tokiu būdu, bus labiau kontroliuojami gyventojai, o juose dirbantys policijos pareigūnai atliks nuolatinę žvalgybą t. y., stebės bendruomenę, galimai nusikaltimus darančius asmenis joje, bei daug greičiau sureaguos į gyventojų nepaklusnumą⁷⁶.

Tokių „policijos dėžių“ visoje Japonijoje priskaičiuojama apie 15000, jos išdėstytos kas keletas gatvių ir jose praktiškai visada dirba tik po vieną policijos pareigūną, kuris dažniausiai tokioje stotyje ir gyvena. Pagrindinės tokioje vietoje dirbančių pareigūnų užduotys yra stovėti tarpduryje ir stebėti aplinką, o reikalui esant gali tekti ir pradėti reguliuoti eismą, prevencine veikla stengtis mažinti nusikalstamumą ir eismo nelaimių skaičių, bei kada reikia areštuoti galimai nusikaltusius asmenis⁷⁷.

Šios mažos ir tankiai išdėstytos policijos stotys Japonijoje tapo bendruomenės policijos modelio įgyvendinimo simboliu. Be to remiantis Japonijos policijos akademijos policijos tyrimų centro direktoriaus pavaduotojo Okabe Masakatsu Nacionalinėje Japonijos policijos akademijoje skaitytu pranešimu apie „policijos dėžių“ ir bendruomenės policijos modelio veiksmingumą šios šalies nusikalstamumui, atkreiptinas dėmesys į tokius statistinius duomenis, kaip, kad 2002 metų duomenimis iš visų asmenų areštuotų dėl baudžiamosios teisės pažeidimų, net 77,5%, t.y. 269501 asmenų areštus atliko bendruomenės policijos pareigūnai, o dėl rimtų nusikaltimų, tokių, kaip nužudymai, prievartavimai, bendruomenės policijos pareigūnai areštavo 33,9%, t. y. 2620 asmenis⁷⁸.

Dar viena Japonijoje labai greitai paplitusi ir nusikalstamumo prevencijai reikšminga bendruomenės policijos iniciatyva yra įprastiniai vizitai (angl. *routine visits*). Šios iniciatyvos esmė yra policijos pareigūnų kasmetinis lankymasis pas kiekvieną gyventoją namuose ar gyventojų darbo vietose ir bendravimas apie žmones kamuojančias problemas, bei įvardintų problemų sprendimo būdų ieškojimas. Tokie policijos pareigūnų vizitai japonų namų ūkiuose vyksta ne rečiau, kaip du kartus per metus⁷⁹. Be jau minėtų bendruomenės policijos modelio socialinio pobūdžio iniciatyvų Japonijoje taikomos ir įprastinės, daugelyje šalių pasitvirtinusios pareigūnų patruliavimo gatvėse, sistemingo policijos bendradarbiavimo su spauda ir policijos veiklos ataskaitų viešinimo joje, bei informacinio turinio pranešimų publikavimo iniciatyvos⁸⁰.

Tačiau tarp 1999 ir 2000 metų Japonijos policijos sistemą sukrėtė keletas didelių atgarsių

⁷⁶ *Ibid.*

⁷⁷ Peak Kenneth J., *supra* note 71, p. 219.

⁷⁸ Masakatsu O. The Outline of the Police System and the Community Police in Japan. *The Japanese Experience with the Koban System and Other Measures to Create Safer Community*. [interaktyvus]. [žiūrėta 2015-01-09]. <[http://ipes.info/presentations/bahrain/BAHRAIN%20Speech%20by%20OKABE\(JAPAN\).ppt](http://ipes.info/presentations/bahrain/BAHRAIN%20Speech%20by%20OKABE(JAPAN).ppt)>.

⁷⁹ Peak Kenneth J., *supra* note 71, p. 218.

⁸⁰ Masakatsu O., *supra* note 78.

sukėlusių rezonansinių įvykių dėl sunkių nusikaltimų susijusių su narkotikais ir korupcijos apraiškomis policijos pareigūnų tarpe, bei tokių apraiškų slėpimu. Šie skandalingi atvejai iššaukė naują Japonijos policijos reformą⁸¹.

2000 metais Japonijoje buvo suburta Policijos reformos komisija (angl. *Police reform commission*) į kurios sudėtį buvo įtraukti visuomenei gerai žinomi asmenys, tokie kaip buvęs šalies ministro pirmininko pavaduotojas, spaudos atstovai ar buvęs Japonijos nacionalinės advokatūros asociacijos pirmininkas⁸².

Ištyrusi policijos sistemoje susidariusią neigiamą situaciją ši komisija pateikė tokias rekomendacijas dėl Japonijos policijos reformos: pirmiausiai numatyta pradėti teikti informaciją visuomenei apie neigiamus įvykius susijusius su policijos personalo darbu, nuoširdžiai nagrinėti visus piliečių skundus, ypač tuos, kurie susiję su policijos viršininkų informavimu apie policijos pareigūnų netinkamu pareigų atlikimu, bei sukurti atskirą policijos reagavimo sistemą į tokius skundus. Manoma jog tokia sistema ištaisys netinkamo policijos pareigūnų elgesio problemas. Taip pat pažymėta, kad reikia stiprinti policijos pareigūnų tikrinimo sistemas, nes pastebėta, kad tokios sistemos efektyviai neveikė dėl tikrinamųjų ir tikrintojų glaudžių tarpusavio santykių. Numatyta stiprinti demokratinę kontrolę į ją kuo aktyviau įtraukiant viešojo saugumo komisiją sudarytą iš vietos gyventojų, skatinti policijos pareigūnų piliečių konsultavimą susijusį su konfliktais su kitais piliečiais, nes iki tol policijoje vyravo požiūris, jog į tokius skundus neturi būti kreipiamas dėmesys ir dėl to nebuvo laiku vykdoma rimtesnių baudžiamųjų nusikaltimų prevencija. Be to pažymėta, kad reikia stiprinti discipliną ir etišką elgesį policijos pareigūnų tarpe, bei griežtai kontroliuoti policijos skiriamųjų ženklų ant kurių yra policijos pareigūnų pavardės nešiojimą, nustatyti reguliarių laiką kada bendruomenės nariai gali ateiti ir išreikšti susirūpinimą ar pateikti savo idėjas policijos pareigūnams policijos nuovadose, pavadinant tokius susirūpinimus Policijos nuovados tarybomis (angl. *police station council*). Ir galiausiai pažymėta, kad reikia prisitaikyti prie besikeičiančios visuomenės, t. y. laiku reaguoti į socialinius pokyčius ir dėl jų vykdyti savalaikes reformas policijos sistemoje⁸³.

Iš pateiktų Policijos reformos komisijos rekomendacijų matoma aiški pagrindinė Japonijos policijos reformavimo mintis, kurios esmė yra dar labiau skatinti policijos institucijos atskaitomybę visuomenei, stiprinti policijos pareigūnų darbo kontrolę į tai įtraukiant kuo daugiau visuomenės

⁸¹ Kanayama T., *A decade from police reforms in Japan, has a police for the people been realized*. [interaktyvus]. National police agency of Japan. 2010. [žiūrėta 2015-01-10]. <http://www.npa.go.jp/english/seisaku/A_DECADE_FROM_POLICE_REFORMS_IN_JAPAN-HAS_A_POLICE_FOR_THE_PEOPLE_BEEN_REALIZED.pdf>.

⁸² *Ibid.*

⁸³ *Ibid.*

narių, remti dar glaudesnę policijos pareigūnų ir vietos bendruomenių bendradarbiavimą ir iniciatyvų įgyvendinimą. Akivaizdu, kad šios reformos pagalba buvo vystomas ir dar labiau išplečiamas bendruomenės vaidmuo kasdieniame policijos darbe, o tuo pačiu didinama socialinė atskaitomybė ir stiprinamas bendruomenės policijos modelio vaidmuo Japonijos policijos sistemoje.

Įgyvendinant šią Japonijos policijos reformą, pirmaisiais jos taikymo metais, stipriai išaugo žmonių, besikreipiančių su įvairiomis problemomis skaičius, registruotų baudžiamųjų nusikaltimų skaičius taip pat bendruomenės policijos pareigūnų išaiškintų nusikalstamų veikų skaičius. Bet ilgainiui, 4-5 metų laikotarpyje, visi minėti rodikliai pradėjo mažėti, po ko stabilizavosi. Be to, nuo 3000 savanorių grupių dirbusių su bendruomenės policija skaičiaus 2003 - metais 2009 metais tokių grupių skaičius jau buvo išaugęs iki 43000. Taip pat sparčiai išaugo visuomenės pasitikėjimo rodikliai ir bendruomenių narių noras dirbti su bendruomenės policijos pareigūnais⁸⁴.

Taigi, iš bendruomenės policijos modelio taikyto tokias galias tradicijas turinčios šalies kaip Japonija, be jau pasikartojančiomis problemomis tapusių korupcijos ir policijos pareigūnų tiesioginių pareigų nevykdymo ar netinkamo jų vykdymo problemų įtakotų per mažos policijos pareigūnų kontrolės išryškėja keletas anksčiau nesitikėtų kliūčių įgyvendinant šį modelį. Tai, tik pradėjus taikyti bendruomenės policijos modelį vyravęs pernelyg mažas žmonių aktyvumas bendraujant su bendruomenės policijos pareigūnais ir išsakant problemas ne dėl nepasitikėjimo policijos institucija, bet dėl kultūros ir nusistovėjusių tradicijų. Japonų kultūroje tiesiog nebuvo priimtina pasakoti apie bėdas policijos pareigūnams, nes tai buvo laikoma didele gėda. Be to atsiradus naujovėms didėjo kultūros įtaka tiesioginiam policijos pareigūnų darbui, kaip jau minėtame atvejuje, kada policijos pareigūnai tiesiog nespręsdavo problemų susijusių su kelių bendruomenės narių nesutarimais, kas problemų ne tik, kad neišspręsdavo, bet jas dar ir pagilindavo, o neretais atvejais privedavo prie rimtų baudžiamosios teisės jurisdikcijoje atsiradusių nusikaltimų.

Bet, nepaisant to, pagirtinas Japonijos bendruomenės policijos modelio įgyvendinime yra tradicijų derinimas su naujovėmis, kaip, kad nutiko keletą šimtmečių skaičiuojančių ir visuomenės nariams įprastomis tapusių „policijos dėžių“ panaudojime bendruomenės policijos veikloje. Tokiu būdu „apgaunamas“ skeptiškas visuomenės požiūris į naujoves, bei policijos darbo metodus, kuris dažniausia išryškėja pradėdant taikyti bet kokias naujoves. Be to, pasinaudojant jau tradicija tapusiomis mažosiomis policijos stotimis bendruomenės policijos modelis integruojamas į jau ilgą laiką sėkmingai dirbančią sistemą.

⁸⁴ Kanayama T., *supra* note 81.

2.4. Drastiškas Brazilijos bendruomenės policijos modelio įgyvendinimas

Brazilijoje bendruomenės policijos modelį norėta pradėti įgyvendinti 1983 metais, kada šioje šalyje veikiančios Karo policijos⁸⁵ (angl. *Military Police*) tuometis viršininkas Nazaretas Cerqueira (*Nazareth Cerqueira*) Brazilijos parlamentui pateikė iš anglų kalbos versto bendruomenės policijos modelio įgyvendinimo programą. Jis skatino bendruomenės policijos modelį įtraukti į policijos pareigūnų mokymo programą ir paragino vykdyti tarptautinius policijos pareigūnų mainus tam, kad pareigūnai pamatytų, kaip pagal bendruomenės policijos modelį dirba kitų šalių kolegos⁸⁶. Tačiau tik 1994 metais, parengus naujus pareigūnus dirbti pagal bendruomenės policijos modelio programą šis modelis bandytas įgyvendinti viename iš Rio de Žaneiro (portug. *Rio de Janeiro*) miesto rajonų Copacobanoje. Šio modelio taikymo pagrindinis tikslas buvo prevencija ir tarpininkavimas konfliktinėse situacijose tarp kaimynų. Copacobanoje policijos pareigūnai pradėjo dirbti reguliariai, tam, kad užtikrinti nuolatinį ryšį su bendruomene. Bet netrukus pastebėta, kad bendruomenės policijos modelis nėra veiksmingas dėl to, kad gyventojai nepasitiki Karo policija, kuri vis dar brutaliai ir žiauriai elgėsi su Rio de Žaneiro gyventojais kituose šio miesto rajonuose⁸⁷. Dėl to pirmasis bandymas pradėti taikyti bendruomenės policijos modelį Brazilijoje nepasisėkė.

Bet nepaisant to, nepasiteisinus pirmajam bandymui įgyvendinti bendruomenės policijos modelį Brazilijoje dar kartą tai padaryti bandyta 1997 metais didžiausiame šalies mieste San Paule (portug. *Sao Paulo*). Pakartotinio bandymo įgyvendinti bendruomenės policijos modelį Brazilijoje priežastys buvo tokios: tarp 1980 ir 1990 metų šioje šalyje dramatiškai augęs sunkių nusikaltimų, tokių kaip nužudymai ar sunkūs sveikatos sutrikdymai skaičius, keletą kartų išaugusių apiplėšimų skaičius, o antra bene svarbiausia šio modelio įgyvendinimo priežastis buvo visiškas policijos nesugebėjimas suvaldyti susidariusios sunkios kriminogeninės situacijos⁸⁸.

Bandant įveikti sunkią situaciją nuspręsta reformuoti policijos sistemą ir remiantis gerąja kitų šalių, tokių kaip Jungtinės Amerikos Valstijos ar Didžioji Britanija patirtimi pradėtas įgyvendinti socialiai atsakingos, į bendruomenę orientuotos policijos modelis⁸⁹.

Kaip ir daugelyje kitų, bendruomenės policijos modelį įgyvendinusių šalių, prieš pradėdant

⁸⁵ Brazilijoje veikia dvi policijos institucijos, viena iš jų yra Karo policija (angl. *Military police*), kita Civilinė policija (angl. *Civil police*). Karo policijos pagrindinė užduotis yra vykdyti visas funkcijas susijusias su prevencija, taip pat esant poreikiui karo policijos pajėgos gali būti mobilizuotos ir veikti kaip kariuomenė, Civilinės policijos darbas yra orientuotas į baudžiamuosius tyrimus, ekspertizų atlikimą, tyrėjų darbą.

⁸⁶ Ashcroft P., Solutions, Policies, Researches and Analysis, Understanding Rio. *History of Rio de Janeiro's Military Police Part 3: Community Policing*. [interaktyvus]. Brazil, 2014. [žiūrėta 2015-01-11]. <<http://www.rioonwatch.org/?p=14055>>.

⁸⁷ *Ibid.*

⁸⁸ Wisler D., Onwudiwe I.D., *Community Policing International Patterns and Comparative Perspectives*. Boca Raton: Taylor and Francis Group, 2009, p. 294.

⁸⁹ *Ibid.*

taikyti ši modelį Brazilijoje buvo suburta speciali patariamoji komisija dėl bendruomenės policijos modelio įgyvendinimo (angl. *Advisory Commission for the Implementation of Community Policing*). Ši komisija nusprendė, kad reikia įgyvendinti tokius projektus, kaip prevencijos pareigūnų patruliavimas gatvėse, mobilių policijos stočių statymas tam tikruose, probleminiuose rajonuose, bei stengtis įgyvendinti mokyklų saugumo projektus ir vykdyti narkotikų prevencijos programas⁹⁰.

Skirtingai nei pirmuoju bandymu bendruomenės policijos modelis Brazilijoje pradėtas įgyvendinti daug plačiau, bet šis kaip ir jau minėtas ankstesnis bandymas nebuvo sėkmingas. Tam, kad suprasti su kokiais iššūkiais susidūrė policijos institucija įgyvendinusi ir tebegyvendinanti bendruomenės policijos modelį Brazilijoje būtina įdėmiau pažvelgti į šio modelio įgyvendinimą anksčiau šios šalies sostinė buvusiame ir antrame pagal dydį tarp Brazilijos miestų esančiame, bei didžiuliu nusikalstamumu garsėjančiame Rio de Žaneire (portug. *Rio de Janeiro*). Nes paskutiniu metu būtent šis miestas tapo paskubomis įgyvendinamo bendruomenės policijos modelio epicentru Brazilijoje.

Pagrindinis klausimas pradėdant įgyvendinti bendruomenės policijos modelį Rio De Žaneiro mieste buvo, kaip jį priims neturtingieji, lūšnynų gyventojai, kurių tarpe vyravo didžiulis nedarbas ir skurdas. Lūšnynų gyventojams buvo praktiškai neteikiamos jokios socialinės paslaugos be to jų atžvilgiu pastebėta daug policijos pareigūnų piktnaudžiavimo tarnyba atvejų bei dėl to išaugusio nepasitikėjimo teisėsauga problema. Remiantis jau nepavykusiais bandymais buvo neaišku ar bendruomenės policijos pareigūnai sugebės rezultatyviai dirbti ties šiomis problemomis ir ar bendruomenės policijos modelis sulauks pasisekimo⁹¹.

Atsižvelgiant į tai, kad Brazilijos gyventojai yra labai neturtingi ir didžioji dauguma jų gyvena lūšnyuose pagrindinė bendruomenės policijos misija ir pažadai buvo, susiję su problemų sprendimu t. y. bendruomenės policijos pareigūnai buvo nusiteikę spręsti problemas susijusias ne tik su nusikalstamumu, bet ir su tokias probleminiais klausimai, kaip bendra gyventojų sveikata, gatvių valymu ar jų apšvietimu⁹².

Tačiau ne šių problemų sprendimas buvo didžiausia kliūtis su kuria susidūrė bendruomenės policijos modelio įgyvendinimo aktyvistai Brazilijoje, viena didžiausių buvusių ir dabar egzistuojančių problemų įgyvendinant šį modelį yra ginkluotų narkotikų prekeivių grupių pasipriešinimas bendruomenės policijos iniciatyvai. Šį pasipriešinimą įtakojo bendruomenės

⁹⁰ Wisler D., Onwudiwe I.D., *supra* note 88, p.295.

⁹¹ Riccio V., Ruediger M. A., Dutt Ross S., Skogan W., Community policing in the Favelas of Rio de Janeiro. *Police Practise and Research: An International Journal*, [interaktyvus]. London. 2013. p. 311., [žiūrėta 2015-01-11]. <http://www.skogan.org/files/Riccio_Skogan.Community_Policing_in_Rio_Favelas.PPR_2013.pdf>.

⁹² Riccio V., Ruediger M. A., Dutt Ross S., Skogan W., *supra* note 91, p. 310.

polycijos veiklos kryptys nukreiptos prieš tokių nusikalstamų grupių ir jų įtakos mažinimu bendruomenėje. Jų įgyvendinimo metu nuolatos stengiamasi dirbti ties trimis pagrindinėmis problemomis, kurios turėtų sumažinti tokių gaujų įtaką bendruomenei, t. y. mažinti civilių gyventojų ir nusikalstamų gaujų prieinamumą prie ginklų ir atviro jų nešiojimo, nukreipti jaunos asmenis nuo nusikaltimų darymo skatinant juos užsiimti legalia veikla ir stengtis sustabdyti smurto praktiką paplitusią tarp policijos pareigūnų vietos gyventojų atžvilgiu. Be to dažni susišaudymai tarp policijos pajėgų ir tokių grupių neapsieina be skaudžių pasekmių. Būtas ne vienas toks atvejis, kad dėl šių ginkluotų incidentų nukenčia nieko dėti vietiniai gyventojai, dėl ko pasitikėjimas bendruomenės policijos pajėgomis vis dar nėra labai didelis⁹³.

Tik 2007 metais Brazilijos Teisingumo ministerija pradėjo vykdyti plataus masto policijos pareigūnų apmokymus darbui su bendruomene tam, kad būtų užtikrintas spartesnis bendruomenės policijos modelio įgyvendinimas. Juose dalyvavo visų 26 Brazilijos apygardų pareigūnai⁹⁴.

Nuo 2008 metų Brazilijoje prasidėjo naujas bendruomenės policijos modelio įgyvendinimo etapas, kuris įgavo politinį atspalvį. Šiam darbui, tais pačiais metais Rio de Žaneire buvo įkurtas ir naujas Taikos policijos padalinys (portug. *Unidade de Policia Pacificadora*), kurio pagrindinė misija buvo kontroliuoti narkotikų prekeivių gaujas. Remiantis Taikos policijos padalinio viršininko Rogerio Seabra žodžiais „tai tėra ilgo darbo pradžia, o pagrindinė idėja yra gražinti ginkluotų gaujų narius į civilių žmonių gyvenimą. Šio tikslo siekimas prasidės tik įsteigus Taikos policijos padalinius su kuriais į bendruomenes atkeliaus ir pagerintos bendruomenės viešosios paslaugos“⁹⁵.

Pagrindas, kuriuo remiantis tikimasi priartinti policiją prie visuomenės, daugelio šalių jau sėkmingai išmėgintas policijos pareigūnų apgyvendinimo tame regione, kuriame jie dirbs projektas. Šio projekto įgyvendinimui Brazilijos vyriausybė skyrė dideles lėšas skirtas bendruomenės policijos pareigūnų būsto nuomos išlaidų apmokėjimui. Be šio projekto bus įgyvendinamas taip pat užsienio šalių jau išmėgintas projektas „Sveiki“ (angl. *Project Welcome*) susijęs su aukomis, kurios ateina į policijos įstaigą pranešti apie įvykdytą smurtą jų atžvilgiu. Tokiems piliečiams bus teikiama psichologinė, socialinė pagalba bei teisinės konsultacijos⁹⁶.

Nuo pat 1983 metų, kada Brazilijoje pradėta kalbėti apie bendruomenės policijos modelio įgyvendinimą iki 2008 metų, kada šis modelis pradėtas įgyvendinti nacionaliniu lygiu šioje šalyje vis atsirasdavo pavienių bendruomenės policijos modelio pasekėjų iniciatyvų. Tačiau tokios

⁹³ Riccio V., Ruediger M. A., Dutt Ross S., Skogan W., *supra* note 91, p.312.

⁹⁴ Dialogo Digital Military Magazine. *Community policing spreads throughout Brazil*. [interaktyvus]. Brazil, 2012. [žiūrėta 2015-01-12]. <http://dialogo-americas.com/en_GB/articles/sai/features/main/2012/04/11/feature-01>.

⁹⁵ Dialogo Digital Military Magazine. *supra* note 83.

⁹⁶ *Ibid.*

iniciatyvos dažniausiai būdavo įgyvendinamos tik vieno, kurio nors policijos departamento teritorijoje ir orientuodavosi į socialinius projektus, kurie buvo nukreipti jaunimo mokymo linkme steigiant kompiuterinius kursus, futbolo treniruotės ar kitus užsiėmimus⁹⁷, bet šios akcijos ilgainiui nepaplisdavo ir nebuvo labai populiarios.

Brazilijos bendruomenės policijos modelio įgyvendinimui 2008 metais labai daug įtakos turėjo šios šalies mieste Rio de Žaneire suplanuoti du pasaulinio lygio renginiai. Tai 2014 metų pasaulio futbolo čempionatas ir 2016 metų Olimpinių žaidynės. Artėjant šiems renginiams Brazilijos vyriausybė jautė ir tebejaučia spaudimą ne tik iš vietinių bendruomenių ar spaudos atstovų, bet ir iš tarptautinės bendruomenės dėl saugumo užtikrinimo minėtų renginių metu⁹⁸. Šio tikslo pasiekimui Brazilijos vyriausybė ėmėsi gana drastiškų žingsnių ir 2010 metais į labiausiai nuo ginkluotų narkotikų prekeivių gaujų kenčiančius lūšnynų kvartalus įvedė 3000 Karo policijos pareigūnų ir kariuomenės kareivių pajėgas ginkluotas tankais, kariškomis mašinomis, ginklais ir policijos šunimis, tam, kad minėtos gaujos būtų išstumtos iš jų užimamų pozicijų ir taip būtų lengviau įgyvendinamas bendruomenės policijos modelis, kuriam jos vis dar aktyviai priešinosi⁹⁹. Stipriai kritikuotinas toks brutalus kariuomenės panaudojimas davė vaisių ir bent jau laikinai kriminalinės narkotikų prekeivių gaujos iš problematiškiausių Brazilijos lūšnynų rajonų po nemenkos kovos buvo išstumtos, bet tokio pobūdžio vyriausybės elgesys susilaukė nemažos žiniasklaidos ir piliečių kritikos.

Akivaizdu, kad Brazilijos bendruomenės policijos modelio įgyvendinimas neturėtų būti pavyzdys kitoms šalims dėl to, kad prievartiniai veiksmai apskritai kompromituoja visą bendruomenės policijos modelį. Galima teigti, kad šis modelis ir jo įgyvendinimo būdai dar ilgai įvairiose literatūros ar žiniasklaidos šaltiniuose bus pateikiamas, kaip didelę žalą padaręs, brutalus bendruomenės policijos modelis.

Kaip ir buvo galima tikėtis nepaisant jėgos panaudojimo, nei Brazilijos policijos pajėgos nei vyriausybė, neįstengia pažaboti didžiulių sunkių nusikaltimų skaičių, o ypačingai - nužudymų. Nesant oficialios statistikos, dėl įvairių priežasčių, tarp kurių yra ir korupcija, bei nusikaltimų slėpimas, daugelis autorių sutinka su išvada, kad per metus tokių nusikaltimų yra įvykdoma virš 50000, o policijos pajėgų nužudyti asmenys sudaro apie 4 procentus šio skaičiaus.¹⁰⁰ Galima teigti,

⁹⁷ The Economist. *Crime in Latin America. A broken system*. [interaktyvus]. 2014. [žiūrėta 2015-01-12]. <<http://www.economist.com/news/americas/21606864-citizens-security-regions-biggest-problem-time-improve-criminal-justice-broken>>.

⁹⁸ Smullins E. WordPress., *Football and Favelas: Community policing in Brazil*. [interaktyvus]. 2014. [žiūrėta 2015-01-12]. <<https://emilysmullins.wordpress.com/2014/06/11/football-and-favelas-community-policing-in-brazil/>>.

⁹⁹ *Ibid.*

¹⁰⁰ Wells M., In Sight Crime. *Organized Crime in the Americas. Why Do Brazilian Police Kill?* [interaktyvus]. 2013.

kad kiekvieną dieną Brazilijoje policijos pajėgų sulaikymo ar kitų incidentų su policija metu yra nužudomi 5-6 asmenys.

Taigi, Brazilijos bendruomenės policijos modelio taikymo pavyzdys yra tas, kuris puikiai atspindi šio modelio padriko taikymo ypatumus. Esant didžiuliai socialinei nelygybei, įsišaknijusiam nusikalstamumui ir kaip kuriuose šalies rajonuose nesant net būtinausių socialinių garantijų, tebevešint didžiuliams korupcijos mastams ir kartais jokiais motyvais nepateisinamu žiaurumu policijos pareigūnų tarpe bendruomenės policijos modelio įgyvendinimas praktiškai pasmerktas nesėkmei. Brazilijos Vyriausybė ir policija tik pajutusios didelį spaudimą iš tarptautinės bendruomenės, artėjant šaliai labai svarbiems, reprezentatyviems įvykiams, desperatiškai ir paskubomis bando įgyvendinti užsienio šalių gerąją praktiką šalies policijos sistemoje. Tačiau tokie bandymai nesulaukia didelio gyventojų pasitikėjimo, dėl ko tokio pobūdžio projektai ir yra pavyzdys bendruomenės policijos modelio įgyvendinimo, kurio nederėtų imtis prieš tai neišsprendus kitų šalių ir visuomenę kankinančių problemų.

2.5. Spontaniškas Nigerijos bendruomenės policijos modelis

Nigerijos vyriausybė bendruomenės policijos modelį įgyvendinti šioje šalyje nusprendė tik 2004 metais. Tokį šalies vyriausybės sprendimą įtakojo labai blogai vertinamas policijos darbo lygis, o pati policijos institucija buvo prilyginama ne problemų sprendimo, o problemų kilimo priežastimi¹⁰¹.

Nigerijos bendruomenės policijos modelis buvo pradėtas įgyvendinti remiantis tomis pačiomis teorijomis, kaip ir daugelyje kitų pasaulio šalių, kuriose šis modelis jau buvo įgyvendintas arba tebėra įgyvendinamas. Pagrindinė bendruomenės policijos modelio įgyvendinimo mintis Nigerijoje yra ta, kad demokratinėje visuomenėje policijos institucija turi domėtis savo šalies piliečiais siekdama saugoti ir užtikrinti jų pamatines teises į laisvę, lygybę ir teisingumą¹⁰².

Nigerijos policijos išskiriami bendruomenės policijos modelio ir jį įgyvendinančių pareigūnų pagrindiniai uždaviniai yra tokie: ugdyti sąmoningumą ir informuoti bendruomenę, bei likusią policijos institucijos dalį, apie bendruomenės policijos principus ir vertybes, ugdyti bendruomenės policijos pareigūnus, rengti jiems mokymus, skatinti jų profesionalumą, stebėti bendruomenės policijos modelio įgyvendinimą, analizuoti jo plėtros galimybes siekiant užtikrinti

[žiūrėta 2015-01-12]. <<http://www.insightcrime.org/news-analysis/why-do-brazilian-police-kill>>.

¹⁰¹ Okeshola Folashade B., Mudiare Patience E.U., Community Policing in Nigeria: Challenges and Prospects. *American International Journal of Contemporary Research*. [interaktyvus]. 2013, 3: p.134. [žiūrėta 2015-01-13]. <http://www.ajcnet.com/journals/Vol_3_No_7_July_2013/16.pdf>.

¹⁰² Okeshola Folashade B., Mudiare Patience E.U., *supra* note 101.

modelio įgyvendinimo tęstinumą ir nenukrypimą nuo užsibrėžtų tikslų. Taip pat skatinti bendruomenės pareigūnų ir bendruomenės narių bendradarbiavimą, organizuoti užsiėmimus orientuotus į bendravimą su bendruomene siekiant išsiaiškinti kurias problemas policijos pareigūnai turėtų spręsti pirmiausiai, o ypač akcentuojant problemas, kurios padėtų greičiau rasti ryšį su bendruomene nusikaltimų kontrolės srityje. Paskaitų metu aiškinti bendruomenės nariams, kaip jie galėtų įtakoti nusikalstamumo lygį savo bendruomenėje, be to paruošti ir išplatinti informacinius pranešimus apie bendruomenės policijos veiklą siekiant kaip įmanoma daugiau bendruomenės narių informuoti apie bendruomenės policijos veiklą ir palengvinti kriminalinę žvalgybą vykdančių policijos padalinių darbą parengiant šiam darbui bendruomenės policijos pareigūnus¹⁰³.

Iš esmės šie Nigerijos bendruomenės policijos modelio įgyvendinimo tikslai niekuo nesiskiria nuo kitų, jau aptartų šalių bendruomenės policijos modelio tikslų, juolab, kad Nigerijos pareigūnai įgyvendindami bendruomenės policijos modelį rėmėsi kitų šalių, tokių kaip Jungtinės Amerikos Valstijos ar Didžioji Britanija, kurios kolonija ji ilgą laiką buvo, gerąja praktika¹⁰⁴.

Tačiau pagrindinis klausimas leidžiantis kritikuoti Nigerijos bendruomenės policijos modelio įgyvendinimą yra: ar įgyvendinant šį modelį Nigerijoje, Didžiosios Britanijos bendruomenės policijos modelis, kuris yra pagrįstas bendradarbiavimu su bendruomene, abipusius pasitikėjimu ir pagarba bus veiksmingas savivale, žiaurumu, nemandagumu, korupcija ir maža policijos atskaitomybe visuomenei pasižyminčioje Nigerijoje? Nes, atlikus gyventojų apklausą, net 73,2% respondentų atsakė, kad jie matė, kaip policijos pareigūnai muša kitą asmenį, 14,8% respondentų atsakė, kad jie patys buvo sumušti policijos pareigūnų, o net 22,5% respondentų atsakė, kad praeityje policijos pareigūnai grasino juos nušauti¹⁰⁵.

Sutiktina su Samuel Iornenge Zumve palaikančiu tokio modelio įgyvendinimo kritikus teiginiais, kad būtent šie išvardinti neigiami reiškiniai nukreipti prieš visuomenę ir tapo kol kas nesėkmingo bendruomenės policijos modelio taikymo Nigerijoje priežastimi. Taip pat Nigerijos žmonės įtakoti kolonialistinės šalies praeities tarpusavyje vis atgaivina mitus, kad policijos pareigūnai yra užsienio šalių vyriausybių agentai, kurie laikomi korupcijos ir nesąžiningumo simboliais, o remiantis tokiu mastymu jokios naujovės negali būti sutinkamos su pasitikėjimu ir

¹⁰³ Nigeria Police Force. Functions and Duties of Department of Research and Planing. *Department of Research and Planing*. [interaktyvus]. [žiūrėta 2015-01-13]. <<http://www.npf.gov.ng/departments/f-department/>>.

¹⁰⁴ Zumve S.I., Community Policing in Contemporary Nigeria: A Synthesis of Models. *Journal of Educational and Social Research*. [interaktyvus]. 2012. (2) 9. p. 135. [žiūrėta 2015-01-13]. <http://www.mcser.org/index.php?option=com_content&view=article&id=741:community-policing-in-contemporary-nigeria-a-synthesis-of-models-&catid=43:jesr-vol-2-9-november-2012&Itemid=128>.

¹⁰⁵ *Ibid.*

noru bendradarbiauti¹⁰⁶.

Nigerijos Anambra universiteto dėstytojas Dr. Barr. Okeke V.O.S studijose apie Nigerijos bendruomenės policiją pažymi, kad daugelis Nigerijos mokslininkų analizuojančių šios šalies policijos istoriją teigia, jog jau pirminė Nigerijos policijos pajėgų sukūrimo mintis buvo klaidinga ir vedė visą policijos sistemą prie didelių problemų. Didžiosios Britanijos vyriausybė kolonizavusi Nigeriją įkūrė joje savo policijos pajėgas tam, kad jėga būtų numalšinti vietinių gyventojų protestai, riaušės, vykdoma spauda siekiant kolonizuoti vis didesnę Nigerijos teritorijos dalį. Be to policijos pajėgos buvo sukurtos ir siekiant apsaugoti kolonialistų bei komercinių subjektų interesus, kas visiškai prasilenkė su vakarietišku policijos suvokimu, kur policija siekia užtikrinti žmogaus teises ir laisves, skatina teisinės valstybės kūrimąsi. Tokia policijos misija ir jos veiklos vizija trukusi daugelį dešimtmečių supriešino vietinius gyventojus su visa policijos institucija ir tas susipriešinimas negalėjo būti greitai panaikintas.¹⁰⁷

Be to Folashade B. Okeshola ir Patience E.U. Mudiare dėstantys Nigerijos Ahmadu Bello universitete Sociologijos fakultete ir dirbantys ties šios šalies bendruomenės policijos modelio įgyvendinimo studijomis kritiškai žvelgdamas į jį, be tokių problemų kaip korupcija ir smurtas su kuriomis susidurta įgyvendinant bendruomenės policijos modelį šioje šalyje išskyrė ir institucinio suvaržymo problemą, kurią aiškina nepakankamu švietimu, nepakankamu pareigūnų apmokymu, darbo jėgos trūkumu, netinkama ir pasenusia įranga, dėl ko ikiteisminiai tyrimai Nigerijoje labai užsitęsia.

Taip pat anot tų pačių autorių, labai opi problema yra policijos sąvokos suvokimas, t. y. tiek bendruomenės nariai jau pamiršo arba iki šiol vis dar nežino kas yra policijos pareigūnas, tiek policijos pareigūnai pamiršo kokios jų pagrindinės funkcijos ir kam jie turi tarnauti. Kaip viena didžiausių problemų įvardijama „kariuomenės kryptis“ – policija dar visai neseniai, prieš keletą metų, buvo atskirta nuo karinės administracijos ir tapo savarankišku vienetu. Dėl šios priežasties pareigūnai iki šiol nežino kaip nuo jėgos demonstravimo ir tiesioginio jos naudojimo pereiti prie paslaugų teikimo funkcijos. Tai liudija policijos pareigūnų žiaurūs kankinimai įtariamųjų nepripažinusių savo kaltės ir nusprendusių ją neigti atžvilgiu, kartais pasibaigiantys mirtimis dar iki bylos patekimo į teismą. Ir paskutinė problema yra apibrėžta žodžiu „Godfatherism“, kuris reiškia, kad viena iš didžiausių problemų visame Afrikos žemyne yra susijusi su nusikalstamo pasaulio atstovų tarpiais ryšiais tiek su aukšto rango policijos pareigūnais, tiek su politikais, kurių dėka

¹⁰⁶ Zumve S.I., *supra* note 103, p. 136.

¹⁰⁷ Barr. Okeke V.O.S. Community Policing, Vigilante Security Apparatus and Security Challenges in Nigeria: a Lesson from Britain and Igbo Traditional Society of Nigeria. *British Journal of Arts and Social Sciences*. [interaktyvus]. 2013. 14. p. 311. [žiūrėta 2015-01-14]. <http://www.bjournal.co.uk/paper/BJASS_14_2/BJASS_14_02_11.pdf>.

nevyksta jokie tam tikrų nusikaltimų tyrimai, o juos padarę nusikaltėliai lieka nenubausti¹⁰⁸. Minėti nusikalstami ryšiai, taip pat gali būti kildinami iš pirminės policijos pajėgų sukūrimo minties, tarnauti ir pašalinti visas kliūtis atsiradusias Didžiosios Britanijos kolonialistinių tikslų įgyvendinimui. Šis policijos pareigūnų mentalitetas, savo pareigų iškreiptas suvokimas, yra vienas iš didžiausių kliuvinių siekiant Nigerijos policijos pajėgas suartinti su visuomene ir vargu ar artimiausiu metu toks požiūris bus nugalėtas bei išstumtas iš Nigerijos policijos institucijos sąmonės.

Šie teiginiai tik pagrindžia kritikų teiginius, kad bendruomenės policijos modelis negali būti įgyvendinamas pasirinkus vieną modelį, kuris būtų taikomas įvairiose šalyse. Akivaizdu, kad tas modelis, kuris buvo taikos Didžiojoje Britanijoje tikrai nebus veiksmingas Nigerijoje.

Remiantis Dr. Barr. Okeke V.O.S. Tyrimais bendruomenės policijos srityje, net ir pakeitus policijos pareigūnų ir visos institucijos mastymą fiziškai nebūtų įmanoma sėkmingai įgyvendinti bendruomenės policijos modelio Nigerijoje vien tik dėl to, kad virš dviejų milijonų kaimų, virš 150000 bendruomenių ir virš 150 milijonų žmonių turinčioje šalyje 2006 metų duomenimis dirbo tik 315588 policijos pareigūnai, kas rodo, kad vienam policijos pareigūnui tenka aptarnauti apie 475 žmones¹⁰⁹. Akivaizdu, kad toks skaičius policijos pareigūnų turinčių kovoti ne tik su milžinišku nusikalstamumo lygiu, vietiniais mitais ir tikrove susijusia su policijos veikla, fiziškai nepajėgs sėkmingai įgyvendinti bendruomenės policijos modelio savo šalyje.

Remiantis Dr. John Doming Inyang ir Ubon Evans Abraham tyrimais, esant tokiai policijos institucijos situacijai Nigerijoje ilgainiui pradėjo formuotis neoficialus, vyriausybės nepripažintas jėgos dirbančios policijos veiklos kryptimi sektorius, kurį sudarė teisingumą vykdančios religinės grupės, bendruomenių stebėjimo būriai ir privačios Nigerijos apsaugos kompanijos¹¹⁰. Be to šie autoriai rekomendacijose dėl geresnių Nigerijos policijos darbo rezultatų ir efektyvesnio bendruomenės policijos modelio įgyvendinimo rekomenduoja pirmiausiai pakeisti šios šalies teisinę bazę tam, kad į oficialias policijos pajėgas būtų įtrauktos ir legalizuotos jau minėtas neformalias grupes ar verslo subjektai, tam, kad būtų sustiprintos policijos pajėgos padidinant jų narių skaičių, dalinamasi sukaupta patirtimi ir žiniomis bei žvalgybine informacija. Anot autorių įvykdžius šiuos pakeitimus kova su nusikalstamumu taptų ne tokia beviltiška. Be to taip būtų išspręsta dar viena opi problema - tai „džiunglių teisingumas“ (angl. *jungle justice*), nes būtent šios neformalios grupės

¹⁰⁸ Okeshola Folashade B., Mudiare Patience E.U., *supra* note 101.

¹⁰⁹ Barr. Okeke V.O.S. *supra* note 107. p. 313.

¹¹⁰ Inyang J. D. Policing Nigeria: A case for partnership between formal and informal police institutions. *Merit Research Journal of Art, Social Science and Humanities*. [interaktyvus]. 2013. 1 (4). p. 53-58. [žiūrėta 2015-01-14]. <<http://issat.dcaf.ch/fre/content/download/54869/887091/file/Police%20services%20Nigeria.pdf>>.

vykdydamos teisingumą vadovaujasi ne valstybėje visuotinai galiojančiomis teisės normomis, o paprotine teise ir paprotinio teisingumo, bei bausmės suvokimu¹¹¹.

Folashade B. Okeshola ir Patience E.U. Mudiare siekiant gerinti policijos veiklą Nigerijoje rekomenduoja keisti visų policijos pareigūnų požiūrį į savo darbą ir mokyti juos etiketo bei mandagumo, stengtis formuoti pareigūnų požiūrį į piliečius juos matant ne kaip potencialius priešus, o kaip bendradarbius nusipelnčius aukščiausio lygio paslaugų suteikimo. Be to vyriausybė turėtų, kaip įmanoma greičiau apginkluoti policijos pareigūnus moderniausiais ginklais kovai su nusikalstamumu giliai įsišaknijusiu visoje šalyje. Taip pat yra būtina keisti nigeriečių policijos institucijos suvokimą siekiant skatinti juos bendradarbiauti su policijos pareigūnais, nes būtent paprastų piliečių suteikta informacija gali tapti neįkainojama kovojant su nusikalstamumu. Be to policijos institucija turi būti atskirta ir apsaugota nuo politikų kišimosi į teisingumo vykdymą, nes tai žlugdo pačią policiją, bei visuomenės pasitikėjimą šia institucija. Anot autorių turi būti didinamas finansavimas ne tik policijos ginkluotei, bet ir geresnių darbo sąlygų kūrimui, didesniems atlyginimams, socialinėms garantijoms, o policijos vadovybė pati turi motyvuoti pareigūnus rodydama jų kolegų geruosius pavyzdžius už tai skirdama finansinės ar kitos išraiškos paskatinimus¹¹².

Taigi, išanalizavus bendruomenės policijos modelio Nigerijoje įgyvendinimą, kritikuotinas matomas akivaizdus nesupratimas nuo ko turėtų būti pradėtas socialiai atsakingos policijos modelio įgyvendinimas. Nigerijos visuomenėje esant milžiniškam nusikalstamumo lygiui tiek tarp nusikaltėlių tiek tarp pačių policijos pareigūnų, nesant visiškai jokio suvokimo kokiomis vertybėmis turi vadovautis policijos institucija ir kiekvienas policijos pareigūnas, bendruomenės policijos modelis netgi neturėtų būti įgyvendinamas, nes bet kokios pastangos tai padaryti, kaip parodė analizuotas pavyzdys, bus beviltiškos. Visų pirma aptartoje šalyje turi būti išspręstos tiek socialinės tiek milžiniškos korupcijos problemos ir tik tokiu būdu padėjus pagrindą naujos kartos policijos institucijos veiklos suvokimui gali būti pradėtas įgyvendinti bendruomenės policijos modelis tikintis jo įgyvendinimo sėkmės.

2.6. Islamo religijos mokymu paremto Turkijos bendruomenės policijos modelio įgyvendinimas

Turkijoje bendruomenės policijos modelio pradžia laikomi 2006 metai, kad Turkijos nacionalinės policijos vadovai paskatinti Europos Sąjungos pradėjo įgyvendinti pasiūlytą projektą kartu su Ispanija. Šio projekto viena iš sudedamųjų dalių buvo bendruomenės policijos modelio

¹¹¹ *Ibid.*

¹¹² Okeshola Folashade B., Mudiare Patience E.U., *supra* note 101. p. 137-138.

įgyvendinimas šioje šalyje¹¹³. Projekto metu Turkijos ir Europos sąjungos mokslininkai kartu išanalizavo Turkijos policijos sistemą, didžiausią dėmesį atkreipdami į kultūrinius dalykus, bei sulyginę ją su Europos Sąjungos šalių patirtimi taikant bendruomenės policijos modelį pateikė siūlymus, kuriais vadovaujantis Turkijoje turėtų būti įgyvendinamas bendruomenės policijos modelis. Po minėtų siūlymų pateikimo buvo surengti kursai 200 Turkijos policijos pareigūnų, kurie pagal minėtas rekomendacijas buvo apmokyti kaip reikia įgyvendinti bendruomenės policijos modelį Turkijoje. Šio modelio įgyvendinimas realiai buvo pradėtas 20 policijos nuovadų, 10 skirtingų miestų. Po didžiulio susidomėjimo bendruomenės policija 2009 metais bendruomenės policijos modelis Turkijoje buvo pradėtas taikyti nacionaliniu lygiu visoje šalyje¹¹⁴.

Turkijos nacionalinės policijos vyriausiojo inspektoriaus dr. Siddik Ekici pranešime apie Turkijos bendruomenės policijos modelį teigiama, kad šio modelio pagrindiniai principai yra: tarnavimas, o ne valdymas, klausymas vietoje kalbėjimo, bendradarbiavimas vietoje įsakinėjimo, būvimas ir bendradarbiavimas su bendruomene vietoje stebėjimo ir prižiūrėjimo, būvimas kartu visos bendruomenės policijai neišskiriant nei vienos jos dalies ir nepaliekant jų užnugaryje¹¹⁵.

Taip pat, tame pačiame pranešime, aprašomos pagrindinės iniciatyvos, kurias įgyvendina Turkijos bendruomenės policijos pareigūnai. Tai - informacinių pranešimų platinimas, gero elgesio mokymas mokyklose, užuojautos pareiškimas ir bendravimas nelaimės atvejais, jaunavedžių sveikinimas vestuvių ceremonijų metu, bendruomenės susitikimų organizavimas, susitikimai su organizacijomis, dalyvavimas mokyklų renginiuose, nuo nusikaltimų nukentėjusių aukų paramos ir konsultavimo programa. Minėtą programą sudaro tokios užduotys kaip aukos informavimas apie tyrimo eigą, naujos, tyrimui reikšmingos informacijos gavimas bendraujant su auka, saugumo problemos aukos atžvilgiu buvimo ar nebuvimo nustatymas. Taip pat labai svarbios Turkijos bendruomenei yra moterų švietimo iniciatyvos, reabilitavimo iniciatyva, t. y. apleistų pastatų tvarkymas, gatvių apšvietimo įrengimas, parkų ir poilsio zonų tvarkymas, bendruomenės policijos mokymo centrai, saugaus apsipirkimo programos, saugių namų programos ir sporto iniciatyvos vaikams. Be jau išvardintų iniciatyvų galima paminėti kiek neįprastas tokias bendruomenės policijos iniciatyvas, kaip bendruomenės policijos pareigūnų dainavimas vietiniuose choruose, folkloro grupėse, bibliotekų visose mokyklose įrengimo programa, savos šalies pažinimo programa¹¹⁶.

¹¹³ Nalla Makesh K., Newman Graeme R., *supra* note 49 p. 349-350.

¹¹⁴ *Ibid.*

¹¹⁵ Ekici S. *The Use of Community Policing in Countering Insecurity*. [interaktyvus]. 2013. [žiūrėta 2015-01-15]. <http://www.cafrad.org/Workshops/Ouagadougou25-27_03_13/EKICI_Turkey.pdf>.

¹¹⁶ *Ibid.*

Daugelis autorių sutinka, kad prie labai greitai išaugusio bendruomenės policijos populiarumo Turkijoje daug prisidėjo ir pagirtinos didelės pastangos siekiant paversti bendruomenės policijos pareigūnus draugiškumo ir bendradarbiavimo simboliais tarp bendruomenės ir policijos. Iškart, tik pradėjus įgyvendinti šį projektą, bendruomenės policijos pareigūnams buvo pasiūtos naujos, puošnios uniformos, duoti motoroleriai, kuriais važinėdami jie tarsis susitapatino su eiliniaisiais gyventojais, bendravo su jais visur, t. y. gatvėse, turguose, prekybos centruose, viešosiose įstaigose, taip iškart užsitarnaudami didelį bendruomenės palankumą¹¹⁷.

Sutiktina autoriumi Mehmet Odabaşı, kuris pažymi, kad Turkijos bendruomenės policijos modelis skiriasi nuo kitų šalių modelių tuo, kad jis nebuvo pradėtas taikyti tada, kada policijos institucija buvo ištikusi krizė ir žmonės ja nepasitikėjo ar prieš ją maištavo. Taip pat tai nebuvo pradėta daryti siekiant suvaldyti didelį nusikalstamumą. Turkijos bendruomenės policijos modelis buvo pradėtas taikyti išskirtinai tik dėl socialinio bendradarbiavimo, tamsesnio ryšio tarp bendruomenės ir policijos institucijos sukūrimo, o kartu ir siekiant išsiaiškinti socialines priežastis, kurios lemia žmonių polinkį nusikalsti ir galimus jų šaltinius¹¹⁸.

Anot autoriaus pagrindinė Turkijos Bendruomenės policijos modelio įgyvendinimo mintis buvo, ta, kad bendruomenės policijos pareigūnai turi ateiti į bendruomenę ir stengtis jai padėti tuo metu, kada joje matoma socialinė tinkle – nesutarimai, pykčiai, prastos gyvenimo sąlygos, neteisingumas. Padėti žmonėms išspręsti šias problemas dar iki to momento, kada jos įtakos daug didesnes problemas susijusias su nusikalstamumu, kuris gali išaugti į didesnius neramumus¹¹⁹.

Kaip vieną iš didžiausių iššūkių Turkijos bendruomenės policijai tas pats autorius išskiria terorizmo grėsmę neramumais pasižyminčia, turinčia didelę kurdų bendruomenę, rytine šalies dalimi. Jo teigimu, Turkijos policijos institucija turi orientuotis į bendruomenės policijos integravimą rytinėje šalies dalyje ir darbą su bendruomene, bei teikti ypatingai didelį dėmesį darbui su paaugliais ir jaunais žmonėmis tam, kad būtų išugdyta savo šalimi besididžiuojanti ir į jos gerovės kėlimą orientuota, bei norinti bendradarbiauti jaunoji karta. Remiantis autoriumi tikimasi, kad tokiu būdu, bus užkirstas kelias jaunuolių bendradarbiavimui su teroristais ir teroristinėmis

¹¹⁷ Ekici. S., Ekici. A., McEntire David. A., Ward Richard H., Arlikatti Sudha S. *Proceedings of the NATO Advanced Research Workshop on Together against Terrorism: Building Terrorism Resistant Communities*. [interaktyvus]. Washington: IOS Press. 2009, p. 188. [žiūrėta 2015-01-15].

<https://books.google.lt/books?id=xPvAgAAQBAJ&pg=PA188&lpg=PA188&dq=community+policing+problems+in+turkey&source=bl&ots=A88wPt_1hT&sig=Yxdd6TQ038hVBgiUQgjRfzzj8s&hl=lt&sa=X&ei=0H23VN6zPIGxUcT0gIAC&ved=0CFoQ6AEwCA#v=onepage&q=community%20policing%20problems%20in%20turkey&f=false>.

¹¹⁸ Odabaşı M., Linking community policing activities with social disorganization theory: Examples from Turkish National Police. *International Journal of Human Science*. [interaktyvus]. 2014, 11 (1). p. 1160. [žiūrėta 2015-01-15].

<<http://www.j-humansciences.com/ojs/index.php/IJHS/article/download/2842/1301>>.

¹¹⁹ *Ibid.*

organizacijomis bei išvengta didelių saugumo ir socialinių problemų¹²⁰.

Anot kitų autorių, Mercedes S. Hinton ir Tim Newburn bendruomenės policijos sėkmė Turkijoje priklausys nuo to kaip ilgai Turkijos piliečiai sugebės išlaikyti subalansuotus santykius su šalies kariuomene, socialiniuose ir politiniuose klausimuose susijusiuose su islamo religijos vieta vidaus politikoje ir bendromis grėsmėmis su kuriomis susiduria visa tauta. Didžiausia problema yra tame, kad politiškai labai aktyvi Turkijos armija ir jos vadovai politinėje kovoje akcentuoja tokias šalies problemas, kaip tarptautinė politinė krizė tarp Turkijos ir Kipro, ar šalies rytuose veikiančių kurdų sukilėlių problemos. O pasinaudoję šiomis problemomis ir gavę valdžią vyriausybėje kariuomenės atstovai dažniausiai priešinas visoms demokratinėms reformoms, įskaitant ir policijos reformas motyvuodami tuo, kad nacionalinis saugumas yra aukščiau demokratijos¹²¹.

Bet, nepaisant to, Turkijos politikai nepriklausomai nuo to jie yra susiję su kariuomene ar nesusiję su ja, yra „spaudžiami“ pradėti vykdyti demokratinis procesus dėl Turkijos siekio tapti Europos Sąjungos šalimi nare vykdant stojimo į ją reikalavimus. Taip pat tam didelę įtaką daro globalizacija ir didėjantis visapusiškas žmonių profesionalumas, toliaregiškumas. Paskutiniaisiais metais Turkijoje vis dažniau pastebimos viešosios nuomonės augimo tendencijos, kas didina jos reikšmę šalies nacionaliniame gyvenime, bei demokratinuose procesuose, o bendruomenės policijos modelio įgyvendinimas yra viena iš tokių procesų išraiškų ir tik nuo pačių Turkijos piliečių, bei jų noro priklausys, kaip ir kuria linkme šis modelis, bei visa šalis vystysis toliau¹²².

Taigi, apžvelgus dar visai neseniai Turkijoje pradėto taikyti bendruomenės policijos modelio įgyvendinimo ypatumus pastebima viena labai pagirtina ir sektina tendencija, kad bendruomenės policijos modelis šioje šalyje pradėtas taikyti ne tada, kada šalis buvo nugrimzdusi į nusikalstamumo ir policijos neveiksmingumo krizę, o kaip vienas iš demokratinų procesų. Kaip parodė aptartas pavyzdys toks šio apgalvoto ir konkrečiai šaliai sukurto modelio taikymas orientuotas į socialinę gerovę daug greičiau priimamas paprastų piliečių bei su didesniu entuziazmu norima jame dalyvauti, kas padeda greičiau sulaukti norimų bendruomenės policijos modelio taikymo rezultatų ir įvertinimo visuomenėje.

¹²⁰ *Ibid.*

¹²¹ Hinton M. S., Newburn T., *Policing Developing Democracies*. [interaktyvus], New York, Taylor&Francis Group 2009, p. 47-48. [žiūrėta 2015-01-16].
<<https://books.google.lt/books?id=T1d9AgAAQBAJ&pg=PA46&lpg=PA46&dq=turkey+community+policing+challenges&source=bl&ots=CG57PNfAZe&sig=TuQvje2rDc-NAEjVSteoBqTje9A&hl=lt&sa=X&ei=Uvm4VOSbNcu0UZ3KgZAJ&ved=0CEsQ6AEwBQ#v=onepage&q=turkey%20community%20policing%20challenges&f=false>>.

¹²² *Ibid.*

2.7. Nauja bendruomenės policijos vizija - Izraelio bendruomenės policijos modelis

Izraelyje pakeisti policijos kryptį iš tradicinės į socialiai atsakingą, problemas sprendžiančią ir orientuotą į bendruomenę, o kartu pritaikyti bendruomenės policijos modelį nuspręsta 1990 metais¹²³. Dėl politinės, bei karinės padėties Izraelio gyventojai buvo išsvarginti nuolatinių bombardavimų, terorizmo ir į bendruomenės policijos modelio įgyvendinimą žiūrėjo labai teigiamai, bei su dideliu entuziazmu. Šios šalies nacionalinė policijos institucija matydama, kad jau nebepajėgia viena kovoti su augančiomis problemomis nusprendė bendruomenės policijos modelį šalyje įgyvendinti nuo „apačios į viršų“, t. y. pirmiausiai dirbti pagal šį modelį turėjo pradėti vietinės policijos stotys ir jų pareigūnai, kurie kiekvieną dieną dirba su paprastais piliečiais ir geriausiai žino kokios problemos bendruomenėje vyrauja šiuo metu ir kokių problemų galima tikėtis ateityje. Labai greitai buvo surengti mokymai policijos pareigūnams, bendruomenės nariams ir organizacijoms apie tai, kas yra bendruomenės policija ir kaip reikėtų dirbti pagal jos modelį. Vėliau miestai, kuriuose buvo taikomas bendruomenės policijos modelis pradėjo siųsti po vieną savo atstovą į užsienio šalis pasisemti gerosios praktikos taikant bendruomenės policijos modelį¹²⁴. Tokiu būdu naujoji policijos veiklos kryptis sparčiai išplito po visą šalį.

1996 metais Jeruzalės Hebrew universiteto (angl. *The Hebrew University*) Kriminologijos departamento, Teisės fakulteto profesoriai David Weisburd ir Menachem Amir, bei dėstytoja Orit Shalev pradėjo tris metus trukusį bendruomenės policijos modelio taikymo Izraelyje evoliucijos nacionaliniu lygiu tyrimą remiamą Izraelio Viešojo saugumo ministerijos, kurio pagrindinės tyrimo dalys buvo tokios: policijos vaidmuo, bendruomenės policijos projekte, veikla ir požiūris, bendruomenės požiūris ir dalyvavimas policijos veikloje, konkrečios bendruomenės bendruomenės policijos projektai¹²⁵.

Atliekant šį tyrimą pagrindinis dėmesys buvo skiriamas bendruomenės policijos modelio įgyvendinimo veiksmingumui, visuomenės reakcijai į jį, modelio taikymo spragų atradimui, bei bendruomenės policijos modelio tobulinimo rekomendacijų parengimui.

Tyrimo metu buvo pasirinktos keturios policijos nuovados įgyvendinančios bendruomenės policijos modelį ir dirbančios su skirtingomis bendruomenėmis bei analizuotas bendruomenės policijos pareigūnų dalyvavimas bendruomenės veikloje jų darbo metodai analizuojant ir sprendžiant problemas taip pat bendruomenės narių požiūris į bendruomenės pareigūnų veiklą. Per

¹²³ Peak Kenneth J., *supra* note 71, p. 220.

¹²⁴ *Ibid.*

¹²⁵ Weisburd D. Amir M. Shalev O. *Community Policing in Israel – A National Evaluation*. [interaktyvus]. 1999, p. 55-58. [žiūrėta 2015-01-20]. <<http://147.237.72.72/NR/rdonlyres/46710B03-BC4B-44E2-A14C-095262BD3CCF/0/CommunityPolicingInIsraelANationalEvaluation.pdf>>.

trejus tyrimo metus buvo atliktas gatvių, kuriose buvo įgyvendinimas šis modelis stebėjimas. Taip pat atliktos trijų rūšių apklausos t. y. policijos pareigūnų, bendruomenės narių ir asmenų kurie naudojami naujai įsteigtų piliečių aptarnavimo centrų darbu¹²⁶.

Tyrimo metu pastebėta, kad tik retais atvejais policijos pareigūnai dirbę gatvėje stengėsi atlikti pagrindinę bendruomenės policijos misiją t. y., spręsti problemas ir ieškoti išeičių iš probleminių situacijų. Dėl to praktiškai nebuvo taikomas į problemas orientuoto policijos požiūrio įgyvendinimas. Be to atlikus įvairaus lygio policijos pareigūnų apklausas nustatyta, kad gatvėje dirbantys policijos pareigūnai nebuvo linkę pripažinti, kad bendruomenės policijos modelio įgyvendinimas pakeitė kiekvieno policijos pareigūno darbo metodus. Skirtingai, nei paprasti policijos pareigūnai, policijos padalinių vadai teigė nemanantys, kad bendruomenės policijos modelio įgyvendinimas reikalauja didelių pokyčių kasdieniniame pareigūnų darbe. Be to jų požiūris į bendruomenės policijos modelį buvo daug pozityvesnis, nei eilinių policijos pareigūnų. Taigi aukštesnes pareigas užimančių policijos pareigūnų įtraukimas į bendruomenės iniciatyvas buvo daug labiau tikėtinas nei eilinių policijos pareigūnų. Taip pat tyrimas neparodė, kad eiliniai pareigūnai pradėjus įgyvendinti bendruomenės policijos modelį jaučiasi įgavę daugiau savarankiškumo ar įgaliojimų jų darbe¹²⁷.

Atliekant minėtą tyrimą taip pat pastebėta, kad per tris minėto tyrimo metus statistiškai sumažėjo tiek eilinių tiek aukštas pareigas užimančių policijos pareigūnų dalyvavimas bendruomenės veikloje ir bendruomenės policijos modelio įgyvendinimo entuziazmas, buvęs jo įgyvendinimo pradžioje. Nepaisant to apklausos rodė, kad Izraelio policijos pareigūnai sutiko, jog bendruomenės policijos modelis yra veiksmingas ir turėtų būti taikomas ateityje. Neatsižvelgiant į tai, didžiosios dalies piliečių apklausos rodė, kad nors jie realiai nebuvo matę jokių policijos pareigūnų veiksmų susijusių su šio modelio įgyvendinimu, vis vien pasisakė, jog šis modelis turi būti taikomas ir jie mielai prisijungtų prie bendruomenės policijos iniciatyvų. Be to policijos pareigūnai netikėjo, kad bendruomenės policijos centrai yra veiksminga prevencijos ar ryšių su visuomene stiprinimo priemonė¹²⁸.

Taigi, akivaizdu, kad pirminio bendruomenės policijos modelio įgyvendinimo nesėkmė Izraelyje lėmė pačių policijos pareigūnų nenoras dirbti pagal nustatytus principus, jų nesugebėjimas įžvelgti ir atskirti bendruomenės policijos modelio įgyvendinimo veiksmų nuo kasdienių jų darbo metodų ir reikalavo daug darbo ties naujo policijos pareigūnų požiūrio formavimu bei daug

¹²⁶ *Ibid.*

¹²⁷ Weisburd D., Amir M. Shalev O., *supra* note 125.

¹²⁸ Weisburd D., Amir M. Shalev O., *supra* note 125.

pastangų reformuojant pačią Izraelio policijos sistemą ir suteikiant pareigūnams daugiau įgaliojimų.

Atlikus tyrimą buvo rekomenduota restruktūrizuoti gatvėje dirbančių policijos pareigūnų veiklą ir ją atnaujinti, nes būtent šie pareigūnai buvo labiausiai matomi ir laikomi Izraelio policijos veidu. Taip pat rekomenduota prieš pradėdant įgyvendinti kiekvieną naują projektą iširti jo galimą poveikį visuomenei, numatyti konkrečias bendruomenės dalyvavimo ir kontrolės bendruomenės policijos veikloje ribas nustatant tai konkrečiais administraciniais aktais. Atsižvelgiant į visuomenės poreikius nustatyti bendruomenės policijos veiklos ilgalaikius prioritetus, įgyvendinti bendruomenės policijos modelį atsakingai, nusistačius atskirus prioritetus ir planą kiekvienai bendruomenei, o ne daryti tai masiškai, neatsižvelgiant į bendruomenių skirtumus. Suteikus daugiau nepriklausomybės policijos pareigūnams jų kasdieniame darbe sukurti jų darbo priežiūros ir kontrolės mechanizmą, bei betarpiškai tikėti bendruomenės policijos modelio įgyvendinimo sėkme ir galiausiai visiems kartu dirbti siekiant bendro tikslo¹²⁹.

Pabrėžtina tai, kad tik atsižvelgus į rekomendacijas ir pradėjus dirbti jų linkme, aktyviai remiamas visuomenės, bendruomenės policijos modelis Izraelyje netruko įsitvirtinti ir pradėjo gana sėkmingai dirbti, bei įgyvendinti tokias iniciatyvas, kaip akcijos prieš automobilių vagis, paauglių alkoholio vartojimą, narkotikų prekybą, imigrantų antplūdžio srityse¹³⁰.

Jungtinių Amerikos Valstijų Džordžijos universiteto profesorius Robert Friedman duodamas interviu Izraelio laikraščiui šios šalies dabartinį bendruomenės policijos modelį apibūdino, kaip vieną pažangiausių modelių pasaulyje todėl, kad jo nuomone, skirtingai nei kitose valstybėse Izraelyje pritaikant bendruomenės policijos modelį nebuvo decentralizuotos policijos pajėgos, jos iki šiol veikia centralizuotai, kas pagerina ir pagreitina komunikacija tarp visų policijos padalinių ir tai leidžia greičiau išspręsti susidariusias problemas. Be to minėtas modelis orientuotas į viešąsias paslaugas, eismo kontrolę, pareigūnų „prieinamumą“, profesinio pasirengimo stiprinimą, pažangių technologijų nusikalstamumo srityje kūrimo metodus t. y. laboratorijas ir ekspertizų metodus. Be to Robert Friedman nuomone svarbiausias Izraelio bendruomenės policijos modelio sėkmės komponentas yra aktyvus bendruomenės dalyvavimas šio modelio veikloje¹³¹.

Sutiktina su to pačio autorius teiginiais, kad šios šalies policijos pajėgos veikdamos centralizuotai ir kartu su bendruomenės policijos pareigūnais išanalizavusios didžiausius veiksnius, dėl kurių labiausiai yra neramu Izraelio piliečiams pasitelkdamos naujausias technologijas sukūrė

¹²⁹ Weisburd D., Amir M. Shalev O., *supra* note 125.

¹³⁰ Peak Kenneth J., *supra* note 71, p. 220.

¹³¹ Eisenbud D.K. US community policing expert lauds Israeli program as international model. *The Jerusalem Post*. [interaktyvus]. 2014. [žiūrėta 2015-01-18]. <<http://www.jpost.com/National-News/US-community-policing-expert-lauds-Israeli-program-as-international-model-346766>>.

didžiulį pripažinimą tiek vietinėje bendruomenėje tiek pasaulyje sulaukusį priešraketinį skydą, kuris apsaugo šios šalies gyventojus nuo nuolatinio terorizmo grėsmės ir bombardavimų. Bet nepaisant to sutelkus visą dėmesį į vieną problemą buvo pamirštos kitos bėdos. „Tradicinio“ nusikalstamumo, tokio, kaip vagystės, plėšimai, smurtas, kreivės ilgainiui pradėjo augti, dėl ko pastaruoju metu Izraelio bendruomenės policijos modelis pradėjo sulaukti vis daugiau kritikos ir buvo parengtas jo tobulinimo planas atsižvelgiant į minėtą problematiką.¹³²

Taip pat, kita gana didelė problema yra ta, kad Izraelyje policijos pajėgos vykdo ne vien tik su teisėsąuga susijusias funkcijas šalies viduje. Šioje šalyje policijos pajėgos vykdo ir kariuomenės funkcijas kovoje su terorizmu, šalies saugumu, nelegaliais imigrantais, o ypačingai tai nukreipta prieš tas teritorijas kurias kontroliuoja Palestinos vyriausybė¹³³. Šios policijos pajėgos pavadintos „Sienų apsaugos“ (angl. *Border Guard*) pajėgomis yra mobilios ir vyksta ten, kur yra didžiausi konfliktai¹³⁴.

Toks policijos pajėgų pasidalijimas tarp kariuomenės ir nusikaltimų prevencijos funkcijų įgyvendinus bendruomenės policijos modelį Izraelyje ilgainiui supriešino ir sukėlė konfliktus tarp bendruomenės policijos pareigūnų ir „Sienų apsaugos“ policijos pajėgų, nes šių pajėgų pareigūnai jautėsi neįvertinti. Savo teiginius jie motyvavo tuo, kad nuolatinis gyvybės rizikavimas kovojant su terorizmu niekada neprilygs prevenciniam darbui su vietos gyventojais bei dėl to jų darbo specifika yra visiškai nutolusi nuo tiesioginių policijos pareigū¹³⁵. Ši problema Izraelyje taikant bendruomenės policijos modelį buvo visiškai nenumatyta ir netikėta.

2014 metų Izraelio generalinio policijos komisaro Yohanan Danino pranešime taip pat buvo akcentuojamas bendruomenės policijos modelis ir jo plėtojimas šalyje. Pranešime generalinis komisaras teigė, kad piliečių apsauga ir policijos pareigūnų tarnybinė etika bus pagrindiniais prioritetais Izraelio policijos veikloje, o bendruomenės policijos modelio taikymas bus dar labiau išplėstas tiek miesto tiek kaimiškose vietovėse. Šio modelio įgyvendinimas bus dvejopas, iš vienos pusės jis bus taikomas, kaip kompromisas taikant teisės aktus iš kitos pusės jo pagalba bus bendradarbiaujama su bendruomene ir įvairiomis organizacijomis šviečiant ir ugdant visuomenines normas ir įstatymus gerbiančią jaunąją kartą¹³⁶.

¹³² Friedmann R. International community policing. *Community Policing*. [interaktyvus]. [žiūrėta 2015-01-18]. <<http://www.iacpcommunitypolicing.org/profile?uid=27&blog=175>>.

¹³³ Shoham E., Stern S.Y. The Legitimacy of Using Excessive Force during Civil Policing among Israel's Border Guard Police Officers. *Scientif Reearch. Beijing Law Review*. [interaktyvus]. 2012, 3, p. 15-23. [žiūrėta 2015-01-18]. <http://www.researchgate.net/publication/245148096_Above_the_Law_Police_and_the_Excessive_Use_of_Force>.

¹³⁴ *Ibid.*

¹³⁵ *Ibid.*

¹³⁶ Danino Y. A., Message from the Police Commissioner. *Israel Police*. [interaktyvus]. 2014. [žiūrėta 2015-01-18]. <http://www.police.gov.il/english_contentPage.aspx?pid=19&menuid=26>.

Taigi, aptarus bendruomenės policijos modelio Izraelyje įgyvendinimo ypatumus svarbu paminėti, kad šioje šalyje išryškėja ta pati šio pirminio modelio įgyvendinimo nesėkmė, kuri jau buvo paminėta ne vienoje anksčiau aptartoje šalyje – tai policijos pareigūnų abejingumas bendruomenės policijos modelio įgyvendinimui. Taip pat svarbu, tai, kad laiku padarius reikiamas išvadas, išstudijavus susidariusią neigiamą situaciją ir ėmusis priemonių ją spręsti šiuo metu Izraelio įgyvendinamas bendruomenės policijos modelis, kai daugelio autorių yra vertinamas, kaip sėkmingas pavyzdys ir vienas pažangiausių tokio tipo modelių pasaulyje.

2.8. Bendruomenės policijos modelio įgyvendinimas nestabilios politinės situacijos metu: Afganistano bendruomenės policijos modelio problemos

Į bendruomenę orientuoto policijos modelio įgyvendinimas laikomas pažangos ir demokratijos išraiška daugelyje pasaulio šalių. Per keletą šio modelio įgyvendinimo dešimtmečių nemažai į demokratiją dar tik pradedančių atsigręžti valstybių atstovų pamatę aktyvaus bendradarbiavimo su visuomene duodamus rezultatus, gerą šio modelio patirtį, su jį jau įgyvendinusių šalių specialistai bando bendruomenės policijos modelį įdiegti ir savo nacionalinėse institucijose. Viena iš tokių valstybių dar visiškai neseniai, kaip karo zona minėtas, o dabar, bandantis atsitiesti po šalį užklupusių neramumų, Afganistanas.

Afganistano nacionalinė policijos institucija buvo įkurta tik 1960 metais. Tai buvo civilinės policijos organizacija, kuri dirbo vos nepilnus keletą dešimtmečių, kol aštuntojo dešimtmečio pabaigoje į Afganistaną buvo įvesta Sovietų kariuomenė. Į šalį įvedus minėtas karines pajėgas policijos institucija tapo sukarinta organizacija ir veikė, kaip pirmosios pajėgos skirtos vietos sukilimams, maištams nuraminti. Iki pat 2003 metų, kada Afganistane buvo išrinktas prezidentas ir politinė padėtis stabilizavosi, valdant tiek Sovietams, tiek vėliau, Talibano pajėgoms Afganistano policija buvo naudojama praktiškai tik, jau minėtam, vienam tikslui – neramumų malšinimui ir nuolatos silpnėję, kaip organizacija¹³⁷. Nuo 2002 metų Afganistano policijos pajėgos grąžintos prie civilinės policijos organizacijos ir nevykdė, bei iki šiol nevykdo, jokių karinių funkcijų. Tuo metu pradėta įgyvendinti vis dar nesibaigiančias policijos reformas. Ir tik nuo 2009 metų Afganistano Vidaus reikalų ministerija pradėjo diskusijas apie bendruomenės policijos modelio įgyvendinimą¹³⁸.

Kaip teigiama 2009 metų specialiame Jungtinių Tautų Taikos instituto pranešime apie Afganistano policiją ir jos reformas, pastebėta daug gerų pokyčių naujos Afganistano policijos institucijos kūrimo etape. Pavyzdžiui nuo 2002 iki 2009 metų policijos pareigūnų skaičius šioje šalyje išaugo nuo 68 tūkstančių iki 86 tūkstančių, be to didėjo užsienio šalių pagalba suteikiant

¹³⁷ Verma A., Das Dilip K., Abraham M., *supra* note 4, p. 41-62.

¹³⁸ *Ibid.*

specialiąsias žinias teisėsaugos srityje, bei pinigines dotacijos.¹³⁹ Bet nepaisant to, kaip teigė Jungtinių Amerikos Valstijų specialusis pasiuntinys Afganistane Richard Halbrooke Afganistano policijos pajėgos vis dar tebėra netinkamos, apgaubtos didžiulės korupcijos ir yra silpniausioji visos Afganistano saugumo grandinės dalis¹⁴⁰.

Taip pat, remiantis Jungtinių Tautų Taikos instituto specialiuoju pranešimu apie Afganistano policiją, skirtingos šalims pradėjus teikti savo policijos sistemas, kaip pavyzdžius ir nesuderinus jų tarpusavyje visame Afganistane atsirado daugybė skirtingų suvokimų kokia linkme turėtų eiti Afganistano policijos pajėgos. Vieni teigė, kad sektiniausias Jungtinių Amerikos Valstijų policijos sistemos pavyzdys, kiti, kad Italijos, tretieji, kad Didžiosios Britanijos ir t. t.¹⁴¹

Išryškėjus šiam nesutarimui ir pradėjus diskutuoti koks bendruomenės policijos modelis būtų veiksmingiausias Afganistanui 2009 metais nuspręsta, kad policijai nesugebant palaikyti viešosios tvarkos, Talibano kontroliuojamose teritorijose nesant pakankamai policijos pareigūnų, esant didelei policijos korupcijai ir netvarkai teisėsaugos sistemoje būtina steigti Afganistano visuomeninės apsaugos pajėgas (angl. *Afghan Public Protection Force*)¹⁴². Minėtos pajėgos nebuvo taikomos nacionaliniu lygiu. Tokių savanorių būrių steigimui parinktos problematiškiausios Afganistano apskritys. Į šias pajėgas galėjo įstoti visi norintys savanoriai, kurie turėjo atitikti tam tikrus kriterijus, t. y. būti tarp 25-45 metų amžiaus, fiziškai stiprūs, neturintys priklausomybės nuo narkotikų, praeityje nenusikaltę ir turėjo tarnauti toje apskrityje iš kurios buvo kilę. Savanoriams buvo organizuojami trijų savaičių kursai, kuriuose dėstoma apie žmogaus teises, policijos teisę, etiką. Po mokymų išdalijama amunicija į kurią įeidavo ir ginklai, bei uniforma¹⁴³.

Šis bendruomenės policijos projektas yra stipriai kritikuotinas ir neįprastas kitų, jau anksčiau aptartų šalių atžvilgiu, nes nei viena minėta šalis nesiėmė tokių drastiškų priemonių ir nekūrė sukarintų policijos rėmėjų pajėgų, kurioms būtų išdalinta pilna amunicija, įskaitant ir ginklus. Tokia bendruomenės ir policijos bendradarbiavimo išraiška gali būti pateisinama tik susidariusia nestabilia situacija šalies viduje. Be to kalbėti apie šio projekto sėkmingumą kol kas yra anksti, nes jis tebėra vykdomas pasitelkiant didelę nacionalinių pajėgų kontrolę, priežiūrą ir nuolatinių ataskaitų teikimą¹⁴⁴.

¹³⁹ Perito M. R., *Afghanistan's Police. The Weak Link in Security Sector Reform. United States of Peace Special Report*. [interaktyvus]. United States Institute of Peace 2009, p. 2-14. [žiūrėta 2015-01-21]. <http://www.usip.org/sites/default/files/afghanistan_police.pdf>.

¹⁴⁰ Neuger J. „*Corrupt Afghan Police Targeted in U.S. Policy, Holbrooke Says*”. [interaktyvus] Bloomberg News, 2009, [žiūrėta 2015-01-18]. <http://www.bloomberg.com/apps/news?pid=newsarchive&sid=auJx_dJa9TGg>.

¹⁴¹ Perito M. R., *supra* note 139.

¹⁴² Verma A., Das Dilip K., Abraham M., *supra* note 4, p. 41-62.

¹⁴³ *Ibid.*

¹⁴⁴ *Ibid.*

2009 metais Jungtinių Tautų Taikos instituto pranešimo apie Afganistano policiją išvadose buvo pasisakyta, kad pagrindinės šios šalies problemos yra susijusios su silpna ir korumpuota valdžia, ekonomikoje dominuojančiu ir didelę reikšmę joje turinčiu narkotikų verslu ir sukilėlių rengiamais išpuoliais¹⁴⁵. Spręsti šias ir policijos institucijos problemas rekomenduota: kovojant su sukilėliais ir Talibanu policijai pavesti informuoti visuomenę apie kariuomenės ir sąjungininkų pajėgų veiksmus šioje kovoje, be to sukurti glaudžius santykius tarp policijos ir kariuomenės tam, kad policijos pareigūnai jaustųsi saugesni ir bet kada galėtų išsikviesti profesionalią pagalbą. Mokyti ir finansuoti Afganistano policijos pajėgas teikiant jiems įrangą, bei mokymus orientuotus į dialogo su visuomene užmezgimą. Mokymus turėtų padėti surengti šalys sąjungininkės padedančios šiai šaliai kovoti su joje veikiančiomis ekstremistinėmis grupuotėmis, be to mokymai turi būti suderinti, laikomasi vienos užsibrėžtos misijos ir taikomi nacionaliniu lygiu tam, kad būtų formuojama vienodas Afganistano policijos „veidas“ ir veiklos principai. Išplėsti Afganistano policiją ir atkurti prieš Sovietų kariuomenės invaziją šioje šalyje veikusį policijos dalinį, kuris dirbo žandarų principu¹⁴⁶, nes šios pajėgos labai sėkmingai veikė minėtu laikotarpiu. Tai daryti tik specialiai tam apmokius naujus pareigūnus ir pasitelkti į pagalbą žandarmerijos pajėgas turinčias, bei pagal šį principą dirbančias šalis. Reformuoti Vidaus reikalų ministeriją, nes be efektyvaus darbo produktyviai negalės dirbti ir reformuotos policijos pajėgos, kartu reformuojant ir teismų, bei kalėjimų sistemas, nes tik vieningai dirbanti sistema galės parodyti teigiamus darbo rezultatus. Užtikrinti policijos pajėgų pagrindinės funkcijos - teisinės valstybės kūrimą ir darbą šia linkme neįtraukiant šių pajėgų į karinius reikalus ir neversti jų išeiti karinius kursu, nes tokie kursai ne tik, kad nesuderinami su policijos misija, bet ir atitraukia pareigūnų dėmesį nuo tiesioginio savo darbo¹⁴⁷.

Tik įvykdžius minėtas reformas buvo galima kalbėti apie visiškai į bendruomenę orientuotos policijos modelio, ne tik atskirų jo dalių, įgyvendinimą, kuris tokiu savo pavidalu įgautų simbolinę, demokratinės pažangos reikšmę.

Stabilizavus padėtį šalyje ir įvykdžius, bei tebevykdant minėtas reformas 2013 metais vykusioje tarptautinėje Afganistano ir kitų šalių policijos atstovų konferencijoje, remiamoje Jungtinių tautų, buvo diskutuojama apie bendruomenės policijos perspektyvas ir jos veiklą šioje šalyje. Afganistano Vidaus reikalų ministras kreipdamasis į susirinkusiuosius pažymėjo, kad

¹⁴⁵ Perito M. R., *supra* note 139.

¹⁴⁶ Tai iš Prancūzijos „nusižiūrėtos“ policijos pajėgos, kurios dirba daugiausiai kaimo vietovėse, o pagrindinės jų funkcijos yra susijusios su viešosios tvarkos palaikymu, masinių žmonių susibūrimų vietų saugumo užtikrinimas, svarbių objektų apsauga, tyrimai susiję su karinėmis struktūromis ir įsiveržimu iš užsienio, reikalui esant karo policijos pareigų atlikimas, kriminaliniai tyrimai.

¹⁴⁷ Perito M. R., *supra* note 139.

bendruomenės policijos modelis jo šalyje vis dar yra pradinėse stadijose ir buvo integruotas tik į 8 iš 34 provincijų. Be to jis paminėjo, kad Afganistano vyriausybė pastebėjus teigiamus šio modelio rezultatus artimiausiu metu planuoja išplėsti bendruomenės policijos veiklą ir likusiose 26 provincijose¹⁴⁸.

Pranešime buvo minimos ir sritys, kurių linkme, nusimatę dešimties metų strateginį planą žada dirbti naujai suformuotos Afganistano bendruomenės policijos pajėgos. Tai tolesnis siekis skatinti bendradarbiavimą tarp policijos ir bendruomenės, vykdamas policijos atskaitomybės visuomenei projektus, bei vykdyti programas orientuotas į moteris ir vaikus susijusias su šeimų problemomis ir reagavimu į jas sveikatos apsaugos ir priežiūros problemomis, projektus susijusius su universitetais, bei moterų policijos pareigūnių raštingumo mokymo programas. Finansuojant užsienio valstybėms, vykdyti policijos pareigūnų mokymus susijusius su bendruomenės policijos modelio įgyvendinimo pavyzdžiu Turkijoje, nes šios šalies bendruomenės policijos modelis yra pavyzdys panašias tradicijas puoselėjančiose musulmoniškose šalyse¹⁴⁹.

Kaip konkrečios iniciatyvos konferencijoje buvo minimos moterų policininkų skaičiaus didinimas, kuris šiuo metu Afganistane su daro tik 10 procentų bendro vidurkio, sporto renginių organizavimas, policijos pareigūnų ir bendruomenės narių bendrų teisinių kursų organizavimas, bendruomenės policijos susitikimų skaičiaus iki dviejų kartų per mėnesį padidinimas, dėl šalies konservatyvumo organizuoti paskaitas apie bendruomenės policijos naudą pamaldų metu mečetėse. Taip pat vykdyti mokymus susijusius su kelių eismo taisyklėmis, vaikų mokymus apie gaisro gesinimus, narkotikų daromą žalą, bei įkurti mobilias policijos stotis žmonių skundų registravimui¹⁵⁰.

Taigi, Afganistano bendruomenės policijos modelio įgyvendinimas sunkiomis, praktiškai karinėmis, sąlygomis parodė, kad įgyvendinti šį modelį negalima neišstudijavus visų visuomenės poreikių ar desperatiškai, stengiantis viską padaryti kuo greičiau. Taip pat negalima to daryti pasitelkiant daug tarpusavyje vieningos misijos nesuderinusių specialistų, kurie, nors ir dirba gerai, bet kiekvienas stengiasi perteikti sau priimtinesnį bendruomenės policijos modelį, dėl ko vėliau nesuderintos veiklos kryptys priveda prie visuomenės nepasitikėjimo, apatijos, o ir pačios policijos institucijos nežinojimo ką reiktų daryti toliau ir kokiais principais vadovautis dirbant kasdienį darbą. Tokio modelio įgyvendinimas reikalauja didelio darbo ne tik su bendruomene ar policijos

¹⁴⁸ United Nations, Assistance Mission in Afghanistan. „*Need for effective community policing discussed at UN-backed meeting*“. [interaktyvus]. 2013. [žiūrėta 2015-01-21]. <<http://unama.unmissions.org/Default.aspx?tabid=12254&ctl=Details&mid=15756&Itemid=36979&language=en-US>>.

¹⁴⁹ United Nations, *supra* note 148.

¹⁵⁰ *Ibid.*

institucijos vieningo matymo, bet ir didžiulio vidinio politinio ryžto keisti įsisenėjusią, ydingą šalies sistemą, nes be šių pokyčių bandymas įgyvendinti bendruomenės policijos modelį taps tik deklaratyviu, o ne prasmingu demokratiniu procesu. Afganistano pavyzdys rodo, kad esant reikalui, kilus dideliems neramumams, bendruomenė taip pat gali būti sutelkta ir rimtai, karinei šalies gynybai, organizuojant iš bendruomenės narių suformuotus karinius būrius. Tačiau tokia iniciatyva reikalauja atskiros diskusijos ir yra labai rizikinga. Galiausiai, kaip teigta jau ne vieną kartą šiame darbe, visoms išvardintoms bendruomenės policijos iniciatyvoms Afganistane reikalingas ilgas laiko tarpas ir tik laikas parodys ar Afganistano formuojamas bendruomenės policijos modelis bus veiksmingas ir pasiteisins šioje šalyje.

3. BENDRUOMENĖS POLICIJOS MODELIS ATSKIROSE UŽSIENIO ŠALYSE: GEROSIOS PRAKTIKOS PAVYZDŽIAI IR PROBLEMOS

Bendruomenės policijos modelio įgyvendinimas yra daug pasiruošimo ir specifinių žinių apie kiekvieną bendruomenę, regioną ar šalį, kuriame jis bus įgyvendinamas reikalaujantis projektas. Kaip parodė aptartos aštuonios bendruomenės policijos modelį įgyvendinusios ir ties jo įsisavinimu vis dar tebedirbančios šalys, šio modelio kaip, kad buvo bandyta padaryti Nigerijoje ar Brazilijoje, negalima pradėti įgyvendinti neišanalizavus bendruomenės poreikių. Didelę reikšmę šiame procese turi ir tas faktas, kad nėra ir negali būti vieningos bendruomenės policijos modelio įgyvendinimo koncepcijos, kuri ne tik, kad nėra numatyta, bet ir nuolatos kinta priklausomai nuo gyventojų poreikių ir gyvenimo pokyčių daromos įtakos.

Bendruomenės policijos modelis ne kartą buvo kritikuojamas įvairių mokslininkų. Ypač aktyviai tai daryta devintojo dešimtmečio pabaigoje ir dešimtojo dešimtmečio pradžioje. Šį modelį kritikavo tokie mokslininkai kaip Weatheritt, kuri teigė, kad nėra realu tikėtis pirmiausiai nustatyti tikslus, kuriuos turėtų pasiekti policija, o vėliau tikėtis, kad policija sukurs priemones tiems tikslams pasiekti, jos teigimu viskas daroma atvirkščiai nei turėtų būti. Remiantis Weatheritt nuomone pirmiausiai reikėtų realiai apsvarstyti galimybes tam tikrų tikslų siekimui, o tik vėliau pradėti juos įgyvendinti. Waddington teigė, kad bendruomenės policijos modelio priėmimas be jokios kritikos jau yra pati didžiausia kritika ir dėl to į jį turėtų būti žvelgiama kiek atsargiau bei šis modelis turėtų būti taikomas atsargiai ir vertinamas iš skeptiškosios pusės. Short baiminosi, kad tokia policijos integracija į visuomenę sukels dideles problemas dėl policijos priklausomybės nuo politikos ir išnyks jos atribojimas nuo politikų įtakos. Jo manymu policija gali pradėti vykdyti tas akcijas ar tuos veiksmus kurie tuo metu bus reikalingi politikams. Klockars manė, jog policijos institucija apskritai nenori keistis, o bendruomenės policijos modelio įgyvendinimas tebus vienas iš visuomenės nuraminimo ir dėmesio nukreipimo būdų ir dėl to bendruomenės policijos modelis taps tik deklaratyviu. Bayley sutiko su Klockars ir papildė jį teiginiu, kad bendruomenės policija yra daugiau retorika nei tikrovė. Alexander pridūrė, kad bendruomenės policija gali suteikti tik labai simbolinę įtaką bendruomenei keičiant policijos darbą¹⁵¹.

Vieną aktualiausių bendruomenės policijos modeliui kritiškų klausimų iškėlė Bertus R. Ferreira, kuris domėjosi, kaip demokratinė šalis gali suderinti tokius dalykus, kaip tam tikrų laisvių piliečiams suteikimą ir tuo pačiu jėgos prieš juos naudojimą suvaržant tas pačias laisves, kurias varžyti bus patikėta policijai? Ir kaip tai paveiks pasitikėjimą bendruomenės policija? Tas pats

¹⁵¹ Ferreira Bertus R., *supra* note 15.

autorius pateikia labai paprastą atsakymą į šį klausimą, kad tiek valstybė, tiek policija dirbdamos kartu turi atsižvelgti į kiekvienos atskiros bendruomenės poreikius, galimybes, sudėtį ir individualiai nuspręsti kokios laisvės, bei kokie suvaržymai ar net kokiais atvejais ir kokie valstybės prievartos mechanizmo panaudojimo būdai gali būti pritaikyti konkrečiai bendruomenei¹⁵². Šie teiginiai tik pagrindžia idėją, kad bendruomenės policijos modelis turi būti taikomas labai lanksčiai ir kuriamas toks koks reikalingas kiekvienai bendruomenei pagal jos poreikius.

Magistro baigiamajame darbe atlikta analizė ir pasirinkti analizuoti valstybių bendruomenės policijos modelio įgyvendinimo būdai vienus kritikų teiginius, tokius kaip, Bayley ar Klockars abejonės dėl policijos noro keistis patvirtino, o kitus, tokius kaip, kad Alexander teiginį dėl simbolinės bendruomenės įtakos priimant sprendimus - paneigė. Tai apibrėžia kiekvienos šalies šio policijos veiklos modelio skiriamieji bruožai t. y. požymiai, pagal kuriuos galime teigti, kad vienoje šalyse bendruomenės policijos modelio įgyvendinimą galime laikyti pasisekusiu, kitose atvirkščiai, nenusisekusiu.

Kaip matyti iš atliktos analizės bendruomenės policijos modelio įgyvendinimas labiausiai nusisekė tokiose šalyse kaip Jungtinės Amerikos Valstijos, Didžioji Britanija, Turkija, Izraelis ar Japonija. Tai nulėmė keletas faktorių, kurių kiekvieną reikėtų aptarti atskirai siekiant toliau perspektyviai įgyvendinti bendruomenės policijos modelius kitose šalyse, tarp kurių yra ir Lietuva.

Jungtinių Amerikos Valstijų bendruomenės policijos modelio įgyvendinimo pavyzdys yra sektinas ne tik dėl to, kad ši šalis yra bendruomenės policijos pradininkė ir turi sukaupusi vieną didžiausių patirčių jo įgyvendinime. Jungtinėse Amerikos Valstijose bendruomenės policijos modelis tapo toks populiarus, nes visa policijos institucija, nors ir ne iš karto, sugebėjo transformuotis ir pereiti nuo uždaros, nuotoliniu būdu valdomos institucijos, prie aktyviai ir sistemingai apie savo darbą informuojančios visuomenę institucijos. Būtent policijos institucijos atvirumas, atskaitomybė visuomenei, tiesioginis dialogas su šalies piliečiais, sugebėjimas atsiriboti nuo politikų įtakos vis dar lemia aukštus pasitikėjimo policija reitingus.

Didžiosios Britanijos bendruomenės policijos modelis pažymėtinas, kaip pavyzdinis dėl sugebėjimo įvairių iniciatyvų pagalba sukurti nuolatinį ryšį tarp policijos ir bendruomenės narių. Kaip parodė aptartas šios šalies bokso klubų pavyzdys - akivaizdu yra tai, kad dialogo su bendruomene ieškoti reikia ne vien tik rengiant susitikimus su bendruomenės nariais ir aktyviai stengiantis juos įtikinti apie būsimo projekto naudą. Su atskirais visuomenės nariais reikia pradėti dialogą per jiems priimtina prizmę, stengiantis pelnyti jų pasitikėjimą, o tik vėliau bandyti gauti iš

¹⁵² Ferreira Bertus R. *supra* note 15.

jų grįžtamąjį ryšį. Šis pavyzdys taip pat įrodo tai, kad net ir mažiausiai pasitikėjimą kelianti ar labiausiai skeptiškai vertinama idėja gali pavirsti gražia iniciatyva išplitusia po visą šalį, kuri sukuria didelę pridėtinę vertę visai policijos sistemai.

Turkijos bendruomenės policijos modelis yra ypatingas tuo, kad jis pradėtas įgyvendinti tik po labai ilgų ir rimtų diskusijų tarp keletos šalių, kurios stengdamosis perduoti savo gerąją patirtį įgyvendinant minėtą modelį padėjo jį pritaikyti islamiškas tradicijas puoselėjančiai valstybei. Be to, tai daryta ne taip padrikai, kaip Afganistano atveju kada kiekviena norėjusi padėti šalis bendruomenės policijos modelį Afganistane taikė taip, kaip suprato būsią geriausia, nesuderinusios bendrų šio modelio įgyvendinimo gairių, dėl ko minėtas modelis buvo pasmerktas nesėkmei. Taip pat bendruomenės policijos modelis Turkijoje, skirtingai nei kitose aptartose šalyse, pradėtas įgyvendinti ne tada, kada šalies policijos institucija buvo susidūrusi su rimtais išbandymais. Atvirkščiai, šis projektas Turkijoje pradėtas įgyvendinti policijos reitingams esant ganėtinai aukštai. Sistemingas ėjimas link vieningo modelio įgyvendinimo ir ilgalaikis darbas su visuomene prieš ir per bendruomenės policijos modelio įgyvendinimą yra sėkmingas pavyzdys daugeliui šalių.

Izraelio bendruomenės policijos modelio taikymas išskirtinas dėl didžiulio dėmesio technikos naujovėms apskritai ir išskirtinai tik teisėsaugos srityje. Žengimas koja kojai su pasauline technikos pažanga padeda Izraelio policijai labai efektyviai atskleisti teisės pažeidimus ir rimtus nusikaltimus, kas visuomenės akyse skatina pasitikėjimą.

Japonijos bendruomenės policijos modelio įgyvendinimo pavyzdys reikšmingas dėl to, kad jame labai aiškiai matosi galias tradicijas puoselėjančios visuomenės nenoras atsiverti naujovėms ir policijos institucijos sugebėjimas minėtas naujoves perteikti per jau tradicinėmis tapusias policijos veiklos sistemas. Japonijos bendruomenės policijos modelio įgyvendinimas per šalyje jau ne vieną šimtmetį skaičiuojančią „kōban“ sistemą yra sėkmingas dėl naujovių pritaikymo per tradicijų prizmę, kas sumažina skepticizmą ir nepasitikėjimą naujovėmis iki minimumo.

Kaip jau minėta, nenusisekusiais ir vis dar reikalaujančiais didelio įdirbio, bei mokslinių studijų galime laikyti Afganistano, Nigerijos ir Brazilijos bendruomenės policijos modelius. Pagrindinės klaidos daromos juos įgyvendinant yra bandymas per greitai ir per daug radikaliai pakeisti visą policijos sistemą nekreipiant dėmesio į socialines ir vidines policijos įstaigų problemas.

Visose trijose šalyse prie nesėkmingo bandymo įgyvendinti bendruomenės policijos modelį stipriai prisideda policijos žiauraus elgesio su piliečiais problematika, didžiulės vidinės korupcijos problemos, vis dar stipri politikų įtaką teisėsaugos sistemai bendrai ir išskirtinai policijos

institucijai. Šios problemos lemia visuomenės nepasitikėjimą ir netikėjimą jokiais policijos pastangomis gerinti situaciją. Kita labai didelė problema tiek modelį sėkmingai, tiek nesėkmingai įgyvendinusių šalių tarpe yra pačių policijos pareigūnų netikėjimas naujovėmis, bei paplitęs skeptiškas požiūris į bendruomenės policijos teikiamą naudą. Šis skeptiškas požiūris policijos pareigūnų tarpe susiformavęs dėl nenorėjimo keisti esamos, gana patogios situacijos jiems patiems, atskaitomybės baimės, nenoro pereiti nuo jėgos ir išskirtinio statuso demonstravimo prieš bendruomenės narius iki bendradarbiavimo su jais.

Dar viena labai didelė problema išryškėjusi Afganistano bendruomenės policijos modelio taikyme be jau minėto padirko bandymo šioje šalyje įgyvendinti įvairias jo formas yra bendruomenės grupių susibūrusių padėti įgyvendinti bendruomenės policijos tikslus panaudojimas šalies gynybos tikslams. Bendruomenės narių apginklavimas ir išsiuntimas kovoti prieš priešiška nusiteikusias jėgas gali ne tik, kad iškreipti bendrą bendruomenės policijos koncepciją, bet ir apskritai sukelti daug bereikalingų diskusijų apie šio modelio įgyvendinimą, jo reikalingumą, bei diskredituoti visą bendruomenės policijos paskirtį.

Nereikėtų pamiršti ir neigiamo Brazilijos bendruomenės policijos modelyje taikyto „skaldyk ir valdyk“ principo, kada esant dideliame politiniam spaudimui norint greitai įgyvendinti šį modelį priešiška nusiteikusios ginkluotos gaujos iš tam tikrų miestų rajonų buvo išstumtos pasinaudojus brutalia jėga ir šarvuočių pagalba. Toks bandymas įgyvendinti bendruomenės policijos modelį sukelia audringą reakciją ir daug diskusijų ne vien tik dėl šio modelio reikalingumo, bet ir dėl aukų, kurios be abejonės bus pradėjus kovoti policijos ir nusikalstamų grupuočių pajėgoms. Toks policijos sprendimas jėga įgyvendinti bendruomenės policijos modelį probleminiuose rajonuose ilgai neturės pasisekimo dėl pasirinktų jo įgyvendinimo priemonių ir neabejotinų bendruomenės narių sąsajų su kriminaliniu pasauliu. Jėgos panaudojimu pasiektas rezultatas yra greitesnis nei prevencinių priemonių taikymas, bet šis metodas yra labai trumpalaikis, galima teigti, kad momentinis ir bendruomenės policijos modeliui apskritai netinkamas.

Taigi, iš aptartų teigiamų ir neigiamų bendruomenės policijos modelio įgyvendinimo aspektų galima tvirtinti, kad policijos veikla pagal bendruomenės policijos viziją sėkmingiausiai įgyvendinta tose šalyse, kuriose yra stiprios demokratinės vertybės ir demokratijos suvokimas. Šalyse su ne tokiomis tvirtomis demokratijos tradicijomis šis modelis nukrypsta net iki tokių drastiškų sprendimų, kaip jėga paremto jo įgyvendinimo ar bendruomenės narių panaudojimo šalies savigynos tikslams. Tai tik dar kartą patvirtina teiginį, kad bendruomenės policija yra vienas iš visuomenės demokratinų vystymosi procesų ir jo įgyvendinimas priklauso nuo to kiek demokratinio požiūriu stipri yra viena ar kita bendruomenė.

IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS

1. Visose bendruomenės policijos modelius įgyvendinusiame šalyse jų įgyvendinimas buvo ne vienodas dėl visuomenės narių skirtumų. Didžiausi skirtumai išryškėjo tarp islamo ir kitas religijas išpažįstančių asmenų, bendruomenių dydžio ir sudėties, stiprių tradicijų, kaip, kad Japonijoje, pažiūrų, blogos ar geros patirties policijos institucijos atžvilgiu, paminėtinas Nigerijos pavyzdys ir daugelio kitų dalykų.

2. Bendruomenės policijos veiklos modelis primena gyvą, evoliucionuojantį organizmą, kuris nuolat keičiasi priklausomai nuo jį įtakojančių veiksnių, dėl to vieningo bendruomenės policijos modelio įgyvendinimo galimo pritaikyti kiekvienoje bendruomenėje nėra ir negali būti. Dėl to magistro baigiamajame darbe atlikta įvairių šalių bendruomenės policijos modelių įgyvendinimo analizė atskleidė, kad bendruomenės policijos modelis, jo įgyvendinimo sėkmė bei tolesnės šio modelio taikymo perspektyvos didžiaja dalimi priklauso nuo to kokį ir kaip gerai parengtą jo įgyvendinimo planą pasirinks kiekviena šalis.

3. Pradėjus diegti naują policijos veiklos koncepciją visuomenė gan greitai norės pamatyti apčiuopiamus rezultatus ir bendruomenės policijos modelio teikiamą naudą. Nuo to ar policijai pavyks pagrįsti bendruomenės policijos duodamą teigiamą rezultatą gali priklausyti ir visuomenės noras bendradarbiauti su bendruomenės policijos pareigūnais ir pasitikėjimas policija bei šio modelio teikiama nauda.

4. Bendruomenės policijos modelio įgyvendinime svarbi problema yra policijos hierarkiškumas t. y. kaip pastebėta bendruomenės policijos pareigūnai dirba vadovaudamiesi vertikaliuoju veiklos principu, t. y. daro tai ir koncentruoja dėmesį į tas problemas kurias jiems nurodo aukštesnieji vadovai. Tokia praktika daro bendruomenės policijos veiklą neefektyvia.

5. Visose pagal bendruomenės policijos modelį dirbančiose šalyse, tarp kurių yra ir Lietuva, tik pradėjus įgyvendinti šį policijos veiklos modelį pastebima tendencija, kad didelis dėmesys ir didelės policijos institucijos lėšos skiriamos visapusiškam bendruomenės policijos pareigūnų aprūpinimui tarnybinia atributika t. y. specialiais policijos ženklais pažymėtais automobiliais, uniformomis, spec. priemonėmis ir t.t. Toks sprendimas dažniausiai priimamas tam, kad policija visuomenės akyse taptų dar labiau matoma, tačiau šis sprendimas yra kritikuotinas. Nuolatinis uniformos dėvėjimas, policijos ženklais pažymėti automobiliai ir kita atributika padaro bendruomenės policijos pareigūnus matomesniais, bet tai nepadedą panaikinti barjero esančio tarp pareigūnų ir likusios visuomenės dalies.

6. Praktiškai visose analizuotose šalyse bendruomenės policijos modelio nesėkmei pirminėse jo stadijose didelę įtaką darė policijos pareigūnų neigiamas požiūris šio modelio ir apskritai jo reikalingumo atžvilgiu.

7. Taip pat visos analizuotos šalys patyrė sėkmę ar nesėkmę įgyvendindamos šį modelį priklausomai nuo to ar sugebėjo atrasti problematiškiausias sritis kiekvienoje bendruomenėje ir kaip greitai, bei efektyviai ėmėsi tų problemų sprendimo. Dėl to pradėdant ar jau pradėjus įgyvendinti bendruomenės policijos modelį siūlytina laikytis šių rekomendacijų:

7.1. Bendruomenės policijos modelį besiruošiančiom ar jį tik pradėjusioms įgyvendinti šalims, tarp kurių yra ir Lietuva, rekomenduotina tai pradėti daryti tik po išsamios visuomenės poreikių analizės ir įvardintų problematiškiausių sričių. Atlikus analizę turėtų būti parengtos policijos galimybių ir visuomenės poreikių derinimo studijos, kaip, kad buvo padaryta prieš įgyvendinant Turkijos bendruomenės policijos modelį. Šios studijos turėtų padėti išvengti spontaniškų ir neapgalvotų sprendimų tokių kokie buvo priimti Nigerijos ar Brazilijos atvejais ir apsaugotų nuo bendruomenės policijos modelio įgyvendinimo nesėkmės.

7.2. Bendruomenės policijos modelio įgyvendinimą siūloma pradėti nuo vidinio policijos pareigūnų rengimo perėjimui prie kitokio policijos misijos ir vizijos suvokimo, darbo metodų keitimo. Taip pat rekomenduotina pradėjus įgyvendinti bendradarbiavimu su visuomene paremtos policijos modelį darbui pagal tokį modelį rengti ne tik tiesiogiai su tuo dirbsiančius pareigūnus, bet visą policijos instituciją. Kaip viena iš tokio siūlymo įgyvendinimo priemonių, be specialių mokymų šia tematika, galėtų būti privalomas policijos pareigūnų darbas tam tikrą numatytą laiko tarpą su bendruomenės policijos pareigūnu, jeigu tai neprieštarauja tiesioginėms policijos pareigūno pareigoms.

7.3. Be to rekomenduotina bendruomenės policijos pareigūnams jų darbe suteikti daugiau laisvės saviraiškai ir individualiems sprendimams.

7.4. Svarbu ir siūlytina tai, kad policijos institucijos pradėsiančios dirbti pagal bendruomenės policijos modelį tai pradėtų daryti ne tada kada vienos ar kitos šalies policija bus susidūrusi su didelėmis problemomis. Bendruomenės policijos modelio įgyvendinimas kiekvienoje šalyje turėtų būti pradėtas įgyvendinti kaip vienas iš demokratinių procesų, kuris tos šalies piliečių sąmonėje dar labiau įtvirtintų suvokimą kas tai yra demokratija, pilietiška visuomenė ir atsakomybės prieš visuomenę, kurioje jie gyvena jausmas.

7.5. Pradėjus įgyvendinti bendruomenės policijos modelį rekomenduotina didelį dėmesį skirti nusikalstamumo mažinimui ir išaiškintų nusikalstamų veikų skaičiaus didinimui. Šiuos tikslus

gali padėti įgyvendinti Izraelio bendruomenės policijos modelio pavyzdyje minimas didžiulis dėmesys ir investicijos į naujas technologijas padedančias labai greitai ir efektyviai išaiškinti nusikalstamas veikas bei užkirsti kelią naujų nusikaltimų darymui.

7.6. Taip pat rekomenduotina bendruomenės policijos pareigūnams, priklausomai nuo aplinkybių, ne taip griežtai laikytis gan plačiai paplitusios praktikos visuose renginiuose būti tik su oficialia policijos atributika, nes tai gali paspartinti suartėjimą su visuomenės nariais ir padėti greičiau pelnyti jų pasitikėjimą.

LITERATŪROS SĄRAŠAS

Knygos:

1. Arvind Verma, Dilip K. Das, Manoj Abraham, *Global Community policing problems and challenges*, New York: Taylor and Francis Group, 2013.
2. Cordner G., *Community Policing. The Oxford Handbook of Police and Policing*, [interaktyvus] Oxford University Press. 2014., [žiūrėta 2015-03-11], <<https://books.google.lt/books?id=zrooAwAAQBAJ&pg=PA29&lpg=PA29&dq=2.+Community+Policing.+The+Oxford+Handbook+of+Police+and+Policing&source=bl&ots=sVa8wC8K8l&sig=yCaue1caM7MSNff6Z9VGYi4O5ck&hl=lt&sa=X&ei=EbAXVYiWJMGOaPzUgZAH&ved=0CD0Q6AEwAw#v=onepage&q=2.%20Community%20Policing.%20The%20Oxford%20Handbook%20of%20Police%20and%20Policing&f=false>>.
3. Ekici. S., Ekici. A., McEntire David. A., Ward Richard H., Arlikatti Sudha S. *Proceedings of the NATO Advanced Research Workshop on Together against Terrorism: Building Terrorism Resistant Communities*. [interaktyvus]. Washington: IOS Press. 2009, p. 188. [žiūrėta 2015-01-15]. <https://books.google.lt/books?id=xPvAgAAQBAJ&pg=PA188&lpg=PA188&dq=community+policing+problems+in+turkey&source=bl&ots=A88wPt_1hT&sig=Yxdd6TQ038hVBgiUQgjIRfzzj8s&hl=lt&sa=X&ei=0H23VN6zPIGxUcT0gIAC&ved=0CFoQ6AEwCA#v=onepage&q=community%20policing%20problems%20in%20turkey&f=false>.
4. Hinton M. S., Newburn T., *Policing Developing Democracies*. [interaktyvus], New York, Taylor&Francis Group 2009, p. 47-48. [žiūrėta 2015-01-16]. <<https://books.google.lt/books?id=T1d9AgAAQBAJ&pg=PA46&lpg=PA46&dq=turkey+community+policing+challenges&source=bl&ots=CG57PNfAZe&sig=TuQvje2rDc-NAEjVSteoBqTje9A&hl=lt&sa=X&ei=Uvm4VOSbNcu0UZ3KgZAJ&ved=0CEsQ6AEwBQ#v=onepage&q=turkey%20community%20policing%20challenges&f=false>>.
5. Makesh K. Nalla, Graeme R. Newman. *Community Policing in Indegenouse Communities*. Boca Raton: Taylor&Francis Group. 2013.
6. McClain James, L., Merriman John M., Kaoru U. „*Edo and Paris – Urban Life and the State in the Early Modern Era*“. [interaktyvus] Cornell Univeristy, 1994, [žiūrėta 2015-01-25]. <https://books.google.lt/books?id=qOuykzxhKUC&pg=PA78&lpg=PA78&dq=first+modern+police+in+paris&source=bl&ots=mSMNvvV_6O&sig=yuKS_ixPHpy92QdBpgaehHuQ8Lo&hl=lt&sa=X&ei=zq7EVNntC>

[KLaywPuqoLwBA&ved=0CEIQ6AEwBQ#v=onepage&q=first%20modern%20police%20in%20paris&f=false](http://www.google.com/search?q=community+police+paris&ved=0CEIQ6AEwBQ#v=onepage&q=first%20modern%20police%20in%20paris&f=false)>.

7. Palmiotto M.J., *Community Policing a police - citizen partnership*, New York: Routledge, 2011.
8. Parker L.Craig. *The Japanese Police System Today: a Comparative Study*. [interaktyvus], Japan. 2001. An East Gate Book. [žiūrėta 2015-01-09]. <http://books.google.co.jp/books?id=mRfBjVvJOVQC&printsec=frontcover&hl=lt&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q=community&f=false>.
9. Peak Kenneth J. *Encyclopedia of Community Policing and Problem Solving*. United States of America. 2013. SAGE Publications.
10. Trojanowicz Robert C., Bucqueroux B., *Community Policing – How to Get Started*, [interaktyvus], Cincinnati, 1998. [žiūrėta 2015-03-11], <https://www.google.lt/books?hl=lt&lr=&id=vWbCRPwNf1kC&oi=fnd&pg=PP2&dq=principles+of+community+policing&ots=Mp22CMRrIR&sig=YN7kzNfZrm94eQ6hzQnWuOOmdFE&redir_esc=y#v=onepage&q=principles%20of%20community%20policing&f=false>
11. Wisler D. Onwudiwe I.D. *Community Policing International Patterns and Comparative Perspectives*. Boca Raton: Taylor and Francis Group, 2009.

Lietuvos Respublikos teisės aktai:

1. Įsakymas dėl Lietuvos policijos generalinio komisaro 2009 m. birželio 2 d. įsakymo Nr. 5-V-384 „Dėl Viešosios policijos prevencijos padalinio pareigūno (apylinkės inspektorius) tarnybinės veiklos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo. 2013 m. liepos 19 d. Nr. 5-V-615 Vilnius.

Moksliniai straipsniai ir monografijos:

1. Bayley David H. *Community policing in Australia – An appraisal: Working paper*. [interaktyvus]. Produced by National Police Research Unit 298 Payneham Road, Payneham SA 5070. [žiūrėta 2014-11-17], <<https://anzpaa.org.au/Upload/pubs/ACPR35.pdf> >.
2. Barr. Okeke V.O.S. Community Policing, Vigilante Security Apparatus and Security Challenges in Nigeria: a Lesson from Britain and Igbo Traditional Society of Nigeria. *British Journal of Arts and Social Sciences*. [interaktyvus]. 2013. 14. p. 311. [žiūrėta 2015-01-14]. <http://www.bjournal.co.uk/paper/BJASS_14_2/BJASS_14_02_11.pdf>.

3. Bureau of Justice Assistance, *Understanding community policing a framework for action*, [interaktyvus], Washington, Responce center, 1994, p.13, [žiūrėta 2015-01-03], <<https://www.ncjrs.gov/pdffiles/commp.pdf>>.
4. Carter D. L. *Community policing and D.A.R.E.: A Prastitioner's Perspective*, [interaktyvus]. Michigan State University. U.S.A. 1995. [žiūrėta 2015-01-05]. <<https://www.ncjrs.gov/txtfiles/comdare.txt>>.
5. Carter D. L., *Reflections on the move to community policing*, [interaktyvus], Michigan State University, 2000, p. 7., [žiūrėta 2015-01-05], <<http://webs.wichita.edu/depttools/depttoolsmemberfiles/rcpi/Policy%20Papers/Reflections%20on%20Comm%20Pol.pdf>>.
6. Diamond D. Weiss D. M. *Community Policing: Looking to Tomorrow*. [interaktyvus], U.S. Department of Justice. 2009. p.2. [žiūrėta 2015-01-06]. <<http://ric-zai-inc.com/Publications/cops-w0520-pub.pdf>>.
7. Ferreira Bertus R., *The use and Effectiveness of Community policing in a Democracy*, [interaktyvus], National Instituteof Justice, Washington, 1996, [žiūrėta 2015-01-04], <<https://www.ncjrs.gov/policing/use139.htm>>.
8. Friedmann R. International community policing. *Community Policing*. [interaktyvus]. [žiūrėta 2015-01-18]. <<http://www.iacpcommunitypolicing.org/profile?uid=27&blog=175>>.
9. Gordner G., *Community Policing: Principles and Elements.*,[interaktyvus], 1996, p. 1 [žiūrėta 2015-03-11], <<http://www.ncdsv.org/images/communitypolicingprincipleselements.pdf>>.
10. Greene J. R., *Community policing in America: Changing the Nature, Structure, and Function of the police*, [interaktyvus], USA, Criminal Justice, 2000. [žiūrėta 2015-01-05], <https://ncjrs.gov/criminal_justice2000/vol_3/03g.pdf>.
11. Inyang J. D. Policing Nigeria: A case for partnership between formal and informal police institutions. *Merit Research Journal of Art, Social Science and Humanities*. [interaktyvus]. 2013. 1 (4). p. 53-58. [žiūrėta 2015-01-14]. <<http://issat.dcaf.ch/fre/content/download/54869/887091/file/Police%20services%20Nigeria.pdf>>.
12. Kanayama T., *A decade from police reforms in Japan, has a police for the people been*

- realized*. [interaktyvus]. National police agency of Japan. 2010. [žiūrėta 2015-01-10]. <http://www.npa.go.jp/english/seisaku/A_DECADE_FROM_POLICE_REFORMS_IN_JAPAN-HAS_A_POLICE_FOR_THE_PEOPLE_BEEN_REALIZED.pdf>.
13. Kellin George L., Moore Mark H. *The evolving strategy of policing*. [interaktyvus], U.S. Department of Justice. Harvard University. 1988. p. 8-9. [žiūrėta 2015-01-05]. <<https://ncjrs.gov/pdffiles1/nij/114213.pdf>>.
14. Leliūgienė I., Sadauskas J., *Bendruomenės sampratos traktuotės ir tipologija*, [interaktyvus], Mykolo Romerio universitetas, 2011, p. 13, [žiūrėta 2015-01-04], <http://www.mruni.eu/lt/mokslo_darbai/sms/archyvas/dwn.php?id=304161>.
15. Lyons W. *Partnerships, information and public safety Community policing in a time of terror*. [interaktyvus]. University of Akron. USA. [žiūrėta 2015-01-06]. <<http://www.observatoriodesezuranca.org/files/p530.pdf>>.
16. Masakatsu O. The Outline of the Police System and the Community Police in Japan. *The Japanese Experience with the Koban System and Other Measures to Create Safer Community*. [interaktyvus]. [žiūrėta 2015-01-09]. <[http://ipes.info/presentations/bahrain/BAHRAIN%20Speech%20by%20OKABE\(JAPAN\).ppt](http://ipes.info/presentations/bahrain/BAHRAIN%20Speech%20by%20OKABE(JAPAN).ppt)>.
17. Neuger J. „*Corrupt Afghan Police Targeted in U.S. Policy, Holbrooke Says*”. [interaktyvus] Bloomberg News, 2009, [žiūrėta 2015-01-18]. <http://www.bloomberg.com/apps/news?pid=newsarchive&sid=auJx_dJa9TGg>.
18. Nikartas S., *Bendruomenių dalyvavimas nusikalstamumo prevencijoje*, Daktaro disertacija. Socialiniai mokslai (teisė). Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2012. p. 25.
19. Odabaşı M., Linking community policing activities with social disorganization theory: Examples from Turkish National Police. *International Journal of Human Science*. [interaktyvus]. 2014, 11 (1). p. 1160. [žiūrėta 2015-01-15]. <<http://www.j-humansciences.com/ojs/index.php/IJHS/article/download/2842/1301>>.
20. Okeshola Folashade B., Mudiare Patience E.U.. Community Policing in Nigeria: Challenges and Prospects. *American International Journal of Contemporary Research*. [interaktyvus]. 2013, 3:, p.134. [žiūrėta 2015-01-13]. <http://www.aijcrnet.com/journals/Vol_3_No_7_July_2013/16.pdf>
21. Perito M. R. Afghanistan's Police The Weak Link in Security Sector Reform. *United States*

- of Peace Special Report*. [interaktyvus]. United States Institute of Peace 2009. p. 2-14. [žiūrėta 2015-01-21]. <http://www.usip.org/sites/default/files/afghanistan_police.pdf>.
22. Riccio V., Ruediger M. A., Dutt Ross S., Skogan W. Community policing in the Favelas of Rio de Janeiro. *Police Practise and Research: An International Journal*, [interaktyvus]. London. 2013. p. 311., [žiūrėta 2015-01-11]. <http://www.skogan.org/files/Riccio_Skogan.Community_Policing_in_Rio_Favelas.PPR_2013.pdf>.
23. Smullins E., *Footbal and Favelas: Community policing in Brazil*. [interaktyvus]. WordPress, 2014. [žiūrėta 2015-01-12]. <<https://emilysmullins.wordpress.com/2014/06/11/football-and-favelas-community-policing-in-brazil/>>.
24. Weisburd D. Amir M. Shalev O. *Community Policing in Israel – A National Evaluation*. [interaktyvus]. 1999, p. 55-58. [žiūrėta 2015-01-20]. <<http://147.237.72.72/NR/rdonlyres/46710B03-BC4B-44E2-A14C-095262BD3CCF/0/CommunityPolicingIsIsraelANationalEvaluation.pdf>>.
25. Williams Chris A. *Police Governance – Community, Policing and Justice in Modern UK*. [interaktyvus]. London school of Economics. London. 2011. p 54-55. [žiūrėta 2015-01-07]. <<http://www.lse.ac.uk/asiaResearchCentre/countries/taiwan/TaiwanProgramme/Journal/JournalContents/TCP3Williams.pdf>>.

Internetiniai leidiniai:

1. Ashcroft P. Solutions, Policies, Researches and Analysis, Understanding Rio. *History of Rio de Janeiro's Military Police Part 3: Community Policing*. [interaktyvus]. Brazil, 2014. [žiūrėta 2015-01-11]. <<http://www.rioonwatch.org/?p=14055>>.
2. Danino Y. A Message from the Police Commissioner. *Israel Police*. [interaktyvus]. 2014. [žiūrėta 2015-01-18]. <http://www.police.gov.il/english_contentPage.aspx?pid=19&menuid=26>.
3. Dialogo Digital Military Magazine. *Community policing spreads throughout Brazil*. [interaktyvus]. Brazil, 2012. [žiūrėta 2015-01-12]. <http://dialogo-americas.com/en_GB/articles/saii/features/main/2012/04/11/feature-01>.
4. Ekici S. *The Use of Community Policing in Countering Insecurity*. [interaktyvus]. 2013. [žiūrėta 2015-01-15]. <http://www.cafrad.org/Workshops/Ouagadougou25-27_03_13/EKICI_Turkey.pdf>.

5. Eisenbud D.K. US community policing expert lauds Israeli program as international model. *The Jerusalem Post*. [interaktyvus], 2014, [žiūrėta 2015-01-18]. <<http://www.jpost.com/National-News/US-community-policing-expert-lauds-Israeli-program-as-international-model-346766>>.
6. Gayle F. S. *Community Policing Explained: A Guide for Local Governments* [interaktyvus], Washington. U.S. Department of Justice. 2007. p.3. <http://www.cops.usdoj.gov/Publications/cp_explained.pdf>.
7. Japan Reference. *Koban-Japanese police boxes* [interaktyvus]. 2012. [žiūrėta 2015-01-09]. <<http://www.jref.com/culture-society/koban/>>.
8. Lincoln Police Department. *Community Based Policing*. [interaktyvus]. Nebraska. [žiūrėta 2015-01-06]. <<http://www.lincoln.ne.gov/city/police/cbp.htm>>.
9. Myhill A. *Community engagement in policing, Lessons from the literature*. [interaktyvus]. National Policing Improvement Agency. 2012. p. 49. [žiūrėta 2015-01-07]. <http://college.police.uk/en/docs/Community_engagement_lessons.pdf>.
10. National Crime Prevention Council, [interaktyvus], [žiūrėta 2015-01-05], <<http://www.ncpc.org/topics/internet-safety>>.
11. Nigeria Police Force. Functions and Duties of Department of Research and Planing. *Department of Research and Planing*. [interaktyvus]. [žiūrėta 2015-01-13]. <<http://www.npf.gov.ng/departments/f-department/>>.
12. Police Community Clubs of Great Britain. [interaktyvus], [žiūrėta 2015-01-08]. <<http://www.policecommunityclubs.org/home/our-history/>>.
13. Petterson J., The Letric Law Library [interaktyvus], Clearwater, [žiūrėta 2015-01-03]. <<http://www.lectlaw.com/files/cjs07.htm>>.
14. Police Department, *Community Oriented Policing/Zone Policing*, [interaktyvus], University of California, Irvine, 2009. [žiūrėta 2015-01-04]. <http://www.police.uci.edu/safety/community_policing.html>.
15. *Policy of Force - and the Need for Democratic Control*. [interaktyvus]. [žiūrėta 2015-01-07]. <<http://www.socialistparty.org.uk/pamphlets/state/frame.htm?6.htm>>.
16. The Economist, *Crime in Latin America. A broken system*. [interaktyvus]. 2014. [žiūrėta 2015-01-12]. <<http://www.economist.com/news/americas/21606864-citizens-security>>.

[regions-biggest-problem-time-improve-criminal-justice-broken](#)>.

17. Wells M. In Sight Crime. Organized Crime in the Americas. *Why Do Brazilian Police Kill?* [interaktyvus]. 2013. [žiūrėta 2015-01-12].

<<http://www.insightcrime.org/news-analysis/why-do-brazilian-police-kill>>.

18. Zumve S.I. Community Policing in Contemporary Nigeria: A Synthesis of Models. *Journal of Educaional and Social Research*. [interaktyvus]. 2012. (2) 9. p. 135. [žiūrėta 2015-01-13].

<http://www.mcser.org/index.php?option=com_content&view=article&id=741:community-policing-in-contemporary-nigeria-a-synthesis-of-models-&catid=43:jesr-vol-2-9-november-2012&Itemid=128>.

Tarptautinės sutartys ir kiti dokumentai:

1. Secretary of State for the Home Department. *Policing in the 21 st Century: Reconnecting Police and the People*. [interaktyvus]. Great Britain. 2010. [žiūrėta 2015-01-08].

<https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/118241/policing-21st-full-pdf.pdf>.

2. Royal Commision on the police. [interaktyvus]. 1963. [žiūrėta 2015-01-07].

<<http://hansard.millbanksystems.com/commons/1963/may/09/royal-commission-on-the-police-report>>.

3. The organization of Security and Co-operation in Europe. *Good Practises in Building Police-Public Partnerships*. [interaktyvus]. Vienna, 2008. [žiūrėta 2015-01-16].

<<http://www.osce.org/secretariat/32547?download=true>>.

4. United Nations Assistance Mission in Afganistan. „*Need for effective community policing discussed at UN-backed meeting*“. [interaktyvus]. 2013. [žiūrėta 2015-01-21].

<<http://unama.unmissions.org/Default.aspx?tabid=12254&ctl=Details&mid=15756&Itemid=36979&language=en-US>>.

Juška D. Bendruomenės policijos (angl. community policing) modelio įgyvendinimo ypatumai užsienio šalyse / magistro baigiamasis darbas. Vadovas doc. dr. D. Urbonas.-Kaunas: Mykolo Romerio universitetas, Viešojo saugumo fakultetas, 2015.- 64 p.

ANOTACIJA

Magistro baigiamojo darbo tikslas išanalizuoti bendruomenės policijos modelių užsienio šalyse taikymo ypatumus ir pateikti tinkamiausius šios naujos policijos veiklos krypties taikymo metodus. Šiame darbe analizuojamos tiek kultūriniai, tiek socialiniai ar religiniai požiūriai skirtingos policijos modelius jau pritaikiusios ar tik pradedančios taikyti šalys. Tai daroma tam, kad atsižvelgiant į šių dienų realijas būtų pateiktos rekomendacijos dėl kiek įmanoma lankstesnio bendruomenės policijos modelio tinkančio įvairioms ir dažniausiai daugiakultūrėms visuomenėms pritaikymo.

Pirmajame šio darbo skyriuje analizuojamas bendruomenės ir policijos santykis, bendruomenės policijos modelio atsiradimas, pagrindiniai jo veiklos principai. Antrajame skyriuje analizuojamos aštuonios pasirinktos šalys kuriose bendruomenės policijos modelis jau yra taikomas, bei apibendrintai pateikiama kiekvienos pasirinktos šalies bendruomenės policijos modelio taikymo geroji ir blogoji patirtis. Trečiajame magistro baigiamojo darbo skyriuje apibendrinama visa atlikta analizė ir pateikiami kiekvienoje šalyje išryškėję didžiausi bendruomenės policijos modelio taikymo privalumai ir trūkumai.

Raktiniai žodžiai: bendruomenės policija, bendruomenė, įgyvendinimas, veikla, policijos modelis.

Juška D. Peculiarities of Community Policing Model Implementation in Foreign Countries / Master thesis. Supervisor doc. dr. D. Urbonas. - Kaunas: Mykolas Romeris University, Faculty of Public security, 2015.-64 p.

ANOTATION

The aim of the master thesis is to analyze the features of the application of the community policing models in foreign countries and provide the most appropriate methods for this new line of police activities. In the thesis analysis of different countries that have already applied or just beginning to apply police models carried out, these countries are different either culturally, socially or religiously. This is done to provide a set of recommendations, for a more flexible community policing model, which would be fit for various multicultural societies.

In the first section of this paper the relationship between the community and police is analyzed, beginning of community policing model, its main operating principles. The second section examines eight selected countries where the community policing model is already functioning, and summaries of bad and good experiences in each selected country is provided. Third chapter summarizes the analysis that has been carried out and main advantages and disadvantages of application of the community policing provided.

Keywords: community police, community, implementation, operation, police model.

Juška D. Bendruomenės policijos (angl. community policing) modelio įgyvendinimo ypatumai užsienio šalyse / magistro baigiamasis darbas. Vadovas doc. dr. D. Urbonas.-Kaunas: Mykolo Romerio universitetas, Viešojo saugumo fakultetas, 2015.- 64 p.

SANTRAUKA

Magistro baigiamojo darbo tema aktuali šiuolaikinei, demokratines vertybes puoselėjančiai visuomenei. Bendruomenės policijos modelio taikymas įvairiose šalyse simbolizuoja šių šalių pažangos siekį ir norą pradėti bendradarbiauti, o tuo pačiu mažinti atskirtį atsiradusią tarp visuomenės bei policijos institucijos. Didele problema šiomis dienomis yra tapęs visuomenės požiūris į policiją tik kaip į valstybinės jėgos struktūrą, o ne kaip į socialinį partnerį. Stengiantis išsiaiškinti, kaip atkurti prarastą policijos ir bendruomenės tarpusavio ryšį šiame magistro baigiamajame darbe išanalizuotos bendruomenės policijos atsiradimo, bei paplitimo užsienio šalyse priežastys, ištirta bendruomenės policijos modelio įgyvendinimui daroma bendruomenės poreikių, politikos ir kitų veiksnių įtaka. Analizuojant bendruomenės policijos modelio įgyvendinimo ypatumus įvertinti veiksniai lemiantys šio modelio efektyvumą įvairiose šalyse, kurios pasirinktos remiantis tokiais šiuolaikinei visuomenei aktualiais klausimais, kaip patirtis, vertybės, didelis nusikalstamumas, islamo religiją išpažįstančių žmonių paplitimas. Šiame magistro baigiamajame darbe padarytos išvados dėl bendruomenės policijos modelio vystymo perspektyvų atskirose, tiek jį jau pradėjusiose įgyvendinti, tokiose kaip Lietuva, tiek dar besiruošiančiose įgyvendinti šalyse. Taip pat pateiktos rekomendacijos dėl šio modelio įgyvendinimo efektyvumo, kurios susijusios su išsamia vietos bendruomenių poreikių analize, policijos pareigūnų rengimu šio modelio taikymui, policijos institucijos centralizacija, hierarkiškumu, pagrindiniais veiklos principais, naujų technologijų pritaikymu ir bendruomenės policijos pareigūnų įvaizdžio formavimu.

Juška D. Peculiarities of Community Policing Model Implementation in Foreign Countries /Master thesis. Supervisor doc. dr. D. Urbonas. - Kaunas: Mykolas Romeris University, Faculty of Public security, 2015.-64 p.

SUMMARY

This master thesis is relevant to modern society that cherishes democratic values. The application of the community policing model in different countries symbolizes their progress, desire and willingness to start cooperation, while at the same time reducing the separation between the public and the police authorities. The public view of the police as it is only a state power structure rather than as a social partner, causes big problematic issues these days. Seeking to find out how to restore the lost relationship between police and community, this master's thesis analyzed the emergence and prevalence of community policing in foreign countries, examined what influence and effect community needs, political and other factors had on the implementation of community policing model. While analyzing the peculiarities of implementation of the community police model, the factors determining the effectiveness of this model in various countries have been evaluated, the countries have been chosen on the basis of issues that are important to contemporary society as, experience, values, high crime rates, the spending of people who profess the religion of Islam. The conclusions in this master thesis regarding the perspective of community policing are reached, in both - countries that started to implement this model such as Lithuania and countries that are in preparations to do so. Recommendations regarding the effectiveness of implementation of this model which are connected with the community needs analysis, preparation of police officers for implementation of this model, centralization of police institution, hierarchy, the main principles of activity, adaptation of new technology and formation of the image of the police officers are presented.